Poštnina plačana v gotovini. Cena 30.— lir Spediz. in abb. post. I. gr.

DEMOKRACIJA

Uredništvo: Trst, ul. Machiavelli 22-II. - tel. 62-75
Uprava: Trst, ulica S. Anastasio 1-c - tel. 2-30-39
Goriško uredništvo: Gorica, Riva Piazzutta št. 18.
CENA: posamezna številka L 25. — Naročnina: mesečno L 100, letno L 1.200. — Za inozemstvo: mesečno L 170, letno L 2.000. — Poštni čekovni računi: Trst štev. 11-7223, Gorica štev. 9-18127

Leto VI. - Štev. 51 Trst - Gorica 23. decembra 1952 Izhaja vsak petek

Od Boga izbrano judovsko ljudstvo je bilo tedaj, ob začetku našega štetja, poraženo in ponižano od rimljanskih legij ter je nestrpno pričakovalo Mesijo od Jehove, Judom obljubljenega kralja - odrešenika in maščevalca.

Kralj - Odrešenik je prišel, toda ne v blesku zlata in škrlata ter obdan od bojnih legij. V siromašni pastirski staji pod Bet-Lehemom se je rodil ne kralj, ampak Bog in človek, Odrešenik vsega človeštva. Njegovo poslanstvo je prineslo prelom nad starim svetom in staro zavezo. Prižgal je na svetu baklo enakopravnosti ljudi, miru in ljubezni. »Ljubite se med seboj!« Zaničevanim, preganjanim in zatiranim je prinesel besedo tolažbe in vzpodbude: »Ponižani bodo povišani!« Zato je božič veliki praznik zmage pravice nad krivico, ljubezni nad sovraštvom, svobode na suženjstvom, praznik zmage svetlobe nad temo. Toda veliki praznik enakopravnosti in ljubezni, upanja in potrpežljivosti za ponižane in zatirane, ki verujejo, da skozi trnjevo pot trpljenja dosežejo končno odrešenje in vstajenje.

Tudi slovenski narod je še med ponižanimi in preganjanimi. Tudi letošnji tisočdevetstodvainpetdeseti božič obhaja razdvojen in razkosan na Jugoslavijo, Avstrijo, Italijo in na Svobodno tržaško ozemlje; in sto in sto tisoče njegovih članov je razkropljenih po plavžih, rudnikih, tovarnah, gozdovih in plantažah po celem svetu. Kako praznujejo oni ta praznik enakopravnosti in ljubezni? In kako obhajajo božični praznik zmage in svobode nad suženjstvom oni tisoči in tisoči, ki ječé po koncentracijskih taboriščih ali temnih celicah kot brezimeni živi mrtveci? Vsem tem gredo naše misli iskrenega sočutja, saj so naši bratje in sestre po krvi, jeziku in mišljenju.

Redki so bili »svetli dnevi« v zgodovini slovenskega naroda. Toda ena svetla iskra nam je svetlikala skozi stoletja: jeklena vztrajnost in stvarnost. Tako malo nas je, a tako velika je bila moč napredka in ustvarjanja naših očetov, da smo se v komaj sto letih, odkar smo leta 1848 zdrobili zadnje okove srednjeveškega tlačanstva, povzpeli od siromašnega kmečkega ljudstva na tako visoko kulturno stopnjo, da doprinašamo k vsem panogam svetovnega kulturnega udejstvovanja sorazmerno svojemu številu več kot marsikateri veliki kulturni narod na svetu. S to življenjsko silo smo se ohranili skozi stoletja in smo kljubovali vsem udarcem od znotraj in od zunaj. Ona nam je porok, da bomo prestali tudi sedanje »črne dneve«. Kajti zmagala bo pravica nad krivico!

Nam na STO-ju je slovesno zajamčena enakopravnost in svoboda, toda zaenkrat le na papirju mirovne pogodbe. Prav oni, naši sosedje, ki kot mi praznujejo sveti božič kot nekaj več kot samo simbol zmage ljubezni nad sovraštvom, preganjajo nas in naš jezik samo zato, ker hočemo govoriti svojo materino govorico, ker hočemo vrniti slovenskim krajem slovenska imena, ker se hočemo ohraniti na zemlji svojih očetov in živeti kot svoboden narod, ne pa kot čreda ovc in zaničevanih sužnjev, ki zatajujejo svoj jezik, narod, kri.

»Ljubi svojega bližnjega kot ljubiš samega sebe«, je nauk in zapoved Onega, ki se je učlovečil in rodil v betlehemski stajici, da odreši človeštvo. Morda bo ta božja zapoved našla končno odjeka v srcih naših sosedov, da bodo spoznali svojo veliko zmoto in priznali, da smo tudi mi, po božjih in človeških zakonih z njimi enakovredni in enakopravni, ter da imamo enako pravico kot oni do svojega narodnega obstanka in razvoja.

V teh mislih praznujemo letošnji božič z željo, da bi kmalu prišel dan, ko zmaga pravica nad krivico, in prinesel mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje.

Dr. JOSIP AGNELETTO

VESEL BOŽIČ 1952!

ZAKAJ NE PRIDE DO MIRU NA SVETU?

Spet smo prišli do praznika, ko odzvanja iz cerkvenih zvonikov in odmeva po vseh srcih klic: »Slava Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje!«

Mir ljudem na zemlji ... Če izvzamemo leta zadnjih dveh svetovnih vojn, se upravičeno vprašamo, če je bil ta klic sploh kdaj bolj upravičen, kakor pa je danes, sedem let potem, odkar so na evropskih bojiščih utihnili topovi, dve leti in pol, odkar so ponovno spregovorili v Aziji?

Vsi čutimo, da živimo v nenormalnih razmerah, v času, ko je nemogoče delati načrte za daljšo bodočnost, ko se je treba zadovoljiti z životarjenjem od danes na jutri. Ali si danes sploh lahko nekdo ustvarja položaj, poišče službo in upa, da bo v njej tudi dočakal svojo starost, da bo čez leta s pokojnino preksrbljen do smrti?

Dnevno tako rekoč vidimo, kako se rušijo prestoli, do včeraj slavljeni državniki sedajo na obtožniške klopi, na katerih jim sodijo njihovi nasprotniki. V senci velikih pa se vrste tragedije neštevilnih majhnih ... In to se vrsti že iz leta v leto, zaradi neizvestnosti in neizpolnjenih želja naravnost neznansko dolgih sedem let.

Kje smo sploh v zgodovini imeli generacijo v tako velikem številu držav in narodov, kakor jo imamo danes, ki je v najlepšem cvetu svoje dobe doprinesla največje krvave žrtve zato, da bi si ustvarila boljšo bodočnost, in je bila nato tako grobo in neusmiljeno ogoljufana, kakor je naša?

Ali je zato kaj čudnega, da se množice in posamezniki neprestano sprašujejo: zakaj vendar ni miru?

Če bi bil odgovor na to vprašanje tako enostaven, kakor bi nekateri radi dopovedali, potem bi bila prav tako enostavna tudi rešitev tega pekočega vprašanja, ki tare danes bolj ali manj vse človeštvo. Toda vzroki za to stanje se tako prepletajo, da je nemogoč in nezadovoljiv kateri koli enostranski odgovor.

* * *

Ozrimo se samo po svetu.

Nihče ne more zanikati, da je komunizem nova vera, ki stremi za svetovno posvetno in duhovno nadoblastjo, glavni krivec, da še nismo dosegli tako zaželenega in potrebnega miru. Podobno kakor mnoge druge krive vere, tako se tudi komunizem ne zadovoljuje s tem, da bi mirno pridobival pristaše s prepričevanjem. Glede tega se temeljno razlikuje od naukov prvotnega krščanstva, na katerega se tako rad sklicuje. Krščanstvo je že v svojem začetku učilo ljubezen, prizanesljivost, odpuščanje. Komunizem pa vsega tega ne pozna. Krščanstvo je govorilo: »Kdor ni proti meni, ta je z menoj«, komunizem pa kriči: »Kdor ni z menoj, ta je proti meni«. Krščanstvo je učilo, da je treba sovražnikom oddokler bo na svetu obstojala še samo ena nekomunistična država. Podobno kakor uničijo povsod tam, kjer pridejo na oblast, vse, ki niso njihovih nazorov ali se jim slepo ne pokore, tako stremijo tudi v mednarodni politiki po neusmiljenem uničenju vseh držav, ki ne marajo sprejeti njihovih naukov.

Vse izjave raznih komunističnih »mandarinov« o mirnem sožitju med demokracijo in komunizmom, Stalinovi »bonbončki« o sodelovanju med komunizmom in kapitalizmom, vse to so samo prazne obljube, ki

BOŽIČNO RAZPOLOŽENJE V NARAVI

puščati, komunizem pa zahteva, da jih je treba uničiti.

Ker so sami taki, gledajo pač komunisti s svojimi očmi tudi na druge. Ker sami ne morejo trpeti, da bi razen njih tudi kdo drugi imel svoj prav, ne da bi zaradi tega mislil, da jih mora s silo uničiti, vidijo povsod same nevarnosti in naklepe. Ker sami ne priznavajo pravice na življenje nikomur drugemu razen sebi, so prepričani, da se po tem vodilu ravnajo tudi drugi. Zato se ne moremo čutiti varne vse jih komunisti dajejo takrat, kadar jim je v njihovih ofenzivah potreben odmor, da preuredijo svoje sile in se pripravijo na nov napad. »Varnost pomeni za komuniste varnost za vojno in ne za mir, to je varnost operacijske baze, ki naj pripravi nov napad«, je zapisal ugleden politični pisec.

Jasno je, da v takih okoliščinah in s takim nasprotnikom svobodni svet ne more doseči trajnega miru, pa naj se za to še tako zavzema in naj je pripravljen še toliko žrtvovati. Vse dokler se komunizem ne odreče svojim težnjam po svetovni nadvladi, vse dokler ne neha ogrožati svobodnih narodov od zunaj in od znotraj, vse dotlej ne preostaja svobodnemu svetu drugega, kakor da se pripravlja na obrambo svojih vrednot in načina življenja. To je tudi tisto, kar trenutno delamo vsi, kar nas je na tej strani železnega zastora, ki je prerezal Evropo na dva dela.

* * *

Od kod pa komunizmu ta moč, da vztraja v svoji nenehni ofenzivi, da pripravlja posameznike in celo narode do največjih žrtev? Dokler imamo pred seboj narode, ki žive pod komunistično tiranijo, je stvar razumljiva in jo lahko opravičujemo s fizično silo, kateri se pač posameznik v moderni policijski državi ne more upreti. To nam je dokazalo že nekaj modernih totalitarnih diktatur, ne samo hitlerizem v disciplinirani Nemčiji, temveč tudi fašizem v močno individualistični in napol anarhični romanski Italiji. Toda kako to, da deluje proti svojim lastnim domovinam tudi toliko državljanov svobodnih držav, torej posameznikov, ki žive v okoliščinah, kjer bi se morebitnemu siljenju lahko uprli?

Tudi na to smo pred kratkim lahko slišali primeren odgovor. »Na tej strani železnega zastora ljudje vedo samo, kaj jim komunizem obljublja — je dejala neka dobra poznavalka razmer v komunističnih državah — medtem ko samo ljudje na drugi strani železnega zastora vedo, kaj komunizem dejansko prinaša.« Zanašanje na obljube, vera v nekakšen bodoči raj je torej gibalo komunističnih pristašev na tej strani. Na drugi strani, pod komunističnimi režimi, pa pride na dan stvarnost in zato so potrebni policijski ukrepi, koncentracijska taborišča in druga sredstva. Kako zamenjuje sila ideale in dogajanje, ki ga v sodobni politiki opažamo, je obrazloženo.

Zakaj pa ljudje ne upoštevajo izkušenj onih, ki so se že znašli v komunističnem objemu, in ne preprečijo, da bi se nekaj takega zgodilo tudi njim?

Tu velja stara resnica, ki velja vsaj za veliko večino: tujega gorja ne razumeš vse dokler ga tudi sam ne poskusiš. Poleg tega pa je komunizem postavil svoje ideale tako visoko, da so sploh nedosegljivi, in zato se vedno lahko opravičuje, češ da še nikjer ni prišel do stanja, v katerem bi obljubljena nebesa na zemlji postala dejstvo. Zato poziva da mora revolucija iti dalje, tako tam, kjer je komunizem že petindvajset let na oblasti, kakor tam, kjer se za oblast šele bori. Tako postaja meglenost in neuresničljivost komunističnih naukov zanj pravzaprav nekakšen vir moči. Množice se zadovoljijo s pojasnilom, da pač še niso prišle do cilja, kamor jih komunizem vodi, in vztrajajo dalje.

* * *

Če hočemo doseči mir, je treba premagati vsako težnjo po svetovni nadvladi, vse totalitarizme in nestrpneže — tudi komunistične.

Pri veri, ki ne računa samo na razumske, temveč predvsem na podzavestne in čustvene momente, ni pričakovati, da bi jo nieni verniki zapustili samo zato, ker je neuresničljiva. Da se o tem prepričajo in da prilagodijo svoje težnje ter zahteve dosegljivi stvarnosti, so potrebna pokolenja. Vsaj tako kaže zgodovinski razvoj drugih idej, za katere se je človeštvo od časa do časa navduševalo.

Tudi potem ne gre samo od sebe. Ljudje ne zapuščajo svojih idej, vse dokler ne najdejo nekaj primernejšega, s čimer bi jih lahko nadomestili. Če hočemo, da se bodo ljudje odvrnili od komunizma, ki je glavni povzročitelj nemira v današnjem svetu, jim moramo nuditi nekaj, kar jim bo dajalo več, kakor jim nudi komunizem. Komunizem morajo premagati sile, ki so izven njega, in nesmiselno je upati, da se bo zrušil sam od sebe.

V svojem širokem in nesebičnem krščanstvu ter v svobodoljubnih in vedno bolj socialno urejenih demokracijah, ki jamčijo človeštvu nenehen in prost razvoj, ne da bi posameznika in narode vklepale v neznosen obroč popolnega izenačenja in izravnave, ima svoboden svet vsekakor osnovo, ki bo iskreno izvajana v primerjavi s komunizmom, nedvomno izšla kot zmagovalka iz praktične življenjske preizkušnje.

Toda potrebno je iskreno izvajanje vseh izpovedovanih načel. Vsako dejanje, ki temu pogoju ne zadosti, je samo voda na komunističen mlin.

Nihče ne more zahtevati, da bi mu množice verjele, da je proti totalitarizmu, če pušča v veljavi fašistične zakone!

Nihče ne more biti resnični zagovornik zahteve po enakopravnosti, če dopušča, da večina neusmiljeno tlači manjšino!

Nihče ne more trditi, da govori resnico, če zagovarja laž in potvorbo, pa čeprav je formalno zakonito dopuščena z zakoni, ki že zaradi tega ne bi smeli biti zakoni!

Zahod ne bo mogel uspešno oznanjevati svoje vere, če si bo po pilatovsko pral roke nad tem, kar se dogaja v njegovem taboru in na njegovem ozemlju!

* * *

To pa je na žalost tisto, kar vidimo neredko in posebno v teh dneh tu v našem Trstu, na pragu komunističnega sveta, v tej eni izmed razstavnih dvoran zahodne demokracije. Če je tako tudi drugod po svetu, potem se nam res ni treba čuditi, zakaj na svetu še vedno ni miru. Preveč je nezadoščenih želja in preveč je preklicanih ter prevaranih obljub.

* * *

Lipa zmagala na Goriškem!

Slovenska demokratska zveza beleži nov uspeh pri volitvah v Gorici. Njena lista z lipovo vejico dosegla 1542 glasov in prekosila titovce, ki so dobili 1523 glasov. Deželni poslanec g. Bratuž ponovno izvoljen v občinski svet. Drugi izvoljeni na listi lipove vejice je odvetnik in profesor g. dr. Karel Birsa. Slovenci v Gorici dobili 13,5 odst. glasov

V nedeljo 14. t. m. so goriški Slovenci v drugič po vojni volili svoj občinski svet.

Ker je za te volitve prvič stopil tu v veljavo italijanski volilni zakon, ki so ga letos meseca maja že izkusili tržaški Slovenci, je bilo zanimanje za izid teh volitev precej veliko, volilni boj pa različnega značaja. Slovenska demokratska zveza je predložila lepo listo kandidatov (intelektualcev, delavcev, kmetov, trgovcev) s tradicionalnim znakom lipove vejice. To dejstvo je titovce razkačilo, ker niso niti slutili, da pride do takega pojava, ko pa oni niso na svoji listi dobili niti enega profesorja. Zato so svojo propagando spremenili v surov boj z lipovo vejico, ki je kipel v gnusnem napadanju vodstva Slovenske demokratske zveze, kandidatov lipove vejice, duhovnikov in sploh vseh in vsega, kar ni bilo z njimi! Zraven njih pa je povsod stal angel varuh iz Ljubljane, to je »tovarišica« Stanovnikova, ki jih je, kot sami izjavljajo, naravnost klofutala z očitki in . . . tako dalje!

Napovedali in imeli so volilne sestanke v Standrežu, Podgori, Pevmi, Oslavju in v mestu. Najbolj je tajnik DFS, »tovariš« Viljem Nanut, divjal v Standrežu, kjer je volivcem, ki so se sestanka udeležili, nanizal cele kupe laži in se hvalisal, da je njegova komunistična DFS dosegla 1700 prelaznic dvolastnikom za obdelovanje zemlje onstran meje. Pri tem se je drznil opozoriti, da so bile prelaznice izdane pod slovesno obljubo, da vsi oni, ki so prelaznico dobili, ne bodo »blatili« Titove Jugoslavije. Na ta način je »tovariš«, ki je imel Stanovnikovo poleg sebe, strašil dvolastnike, da izgubijo prelaznico in s tem pridelke od zemlje, če ne bodo volili za njegovo listo. Bahal se je, da je on osebno dosegel od župana, da zgradijo vodovod v Standrežu za napeljavo vode po hišah, in tako spet lagal: prvič, ker je načrt za zgraditev tega vodovoda star že od leta 1927, denar za to delo pa je na razpolago prav tako od tistega časa in prihaja od vojne odškod nine za nekatere štandreške občinske nepremičnine, ko so imeli Standrežci še svojo bogato samostojno občino. Sicer pa se je le g. Bratuž potegoval za vodovod! Nato je začel napadati predsednika Slovenske demokratske zveze, dr. Sfiligoja, mu očitati, da je v vodstvu SDZ absolutist, ki noče dovoliti niti najmanjšega razpravljanja o povezavi s titovci na volitvah za skupno korist zamejskih Slovencev, ter da je dr. Sfiligoj odklonil od DFS predlagano in ponudeno povezavo za skupen nastop pri sedanjih volitvah. Seveda je »tovariš« Nanut kar na debelo lagal, ko je tako trdil, in čitatelji »Demokracije« so že meseca novembra izvedeli, da ni vodstvo SDZ prejelo nobenega predloga od

Deželni poslanec g. Rudi Bratuž ponovno izvoljen v goriški občinski svet

strani DFS za te volitve, in da je treba v časopisih smatrati za navaden namig in polemiko, ne pa za urađen pismen predlog, kar je bilo pisanega v časopisih glede tega.

Toda ko je Nanut končal, sta kandidat lipove vejice, dr. Birsa, in njen pobornik v Standrežu, g. Filej, prosila za besedo. Tu je Nanut kar osupnil. Sprva besede ni hotel dovoliti; dal jo je šele po dolgem pomembnem posvetovanju s Stanovnikovo in ostalo druščino.

Seveda sta dr. Birsa in g. Filej, kolikor jima je bilo mogoče, takoj zavrnila vse laži, k jih je bil Nanut izustil, ter pobijala točko za točko njegove izmišljene argumente. Tako so poslušalci razumeli, da je resnica le na naši strani. Kljub temu je izid volitev v Standrežu pokazal, da je *ustrahovanje* z obmejnimi prelaznicami le malo zaleglo, saj je lipova vejica v primeru z občinskimi volitvami iz leta 1948 pridobila tam 83 glasov, dočim so jih titovci izgubili kar 88!

V Pevmi so titovci tudi grmeli s topovi največjega kalibra, da so se tresle gore. Izgledalo je, da naše volivce vendar utegnejo zapeljati, izkoriščujoč zadevo spora med ustanovo »ENTE RINASCITA« in slovenskimi delnimi najemniki njenega zemljišča. Toda naše pravočasno pojasnilo zadeve v časopisih je to nakano preprečilo in v Pevmi nismo izgubili niti enega glasu.

V splošnem je Slovenska demokratska zveza napredovala od leta 1948 do nedeljskih volitev za 420 glasov, od lani naprej pa še za točnih 40 in prekosila titovsko listo. Titovci pa so letos izgubili nadaljno število glasov! Lipova vejica je namreč dobila v nedeljo 14. t. m. 1542 glasov, titovci pa 1523.

Novi občinski svetovalec g. dr. Karel Birsa

Od Slovenske demokratske zveze sta v občinski svet izvoljena dva kandidata: g. Rudi Bratuž s 401 preferenčnim glasom in odvetnik ter profesor dr. Karel Birsa. Od titovcev sta izvoljena pa posestnik, gostilničar in trgovec g. Milan Pavlin z 239 preferenčnimi glasovi in urar g. Darko Martin Suligoj!

Zdaj pa dve cvetki za zaključek: »Primorski dnevnik« od 16. t. m. je pod goriško rubriko napisal dobesedno:

»Po neuradnih podatkih volilnega urada Demokratične fronte Slovencev v Italiji so posamezne kandidatne liste prejele sledeče število glasov: DFS 1548, SDZ 1497. V surovem volilnem boju slovenskega reakcionarnega klerikalizma, ki se je za blatenje DFS v Italiji poslužilo najogabnejših laži in podlosti, prižnice in podkupovanja, je DFS v Italiji po sicer neuradnih podatkih porazila slovensko klerikalno listo SDZ-jevcev.«

Na nekem volilnem shodu pa je znani Digianantonio, ki je kandidiral na demokrščanski listi, trdil, da trije odstotki goriškega prebivalstva govori slovenski. Uradni izid volitev pa izkazuje, da sta slovenski listi, SDZ in DFS, prejeli 13,5 odstotkov glasov! Torej! . . .

Mesto volilne propagande

SDZ si je za volilno kampanjo izbrala geslo: Politična dostojnost!

Volitve so dokazale, da je bil postopek pravilen.

Vendar hočemo po končani borbi odgovoriti na natolcevanja DFS. Našim bralcem povemo, da tega odgovora nismo prinesli med volilno borbo, da ne bi premotili volivcev DFS.

SDZ je dokazala, da ni protinarodna in niti protijugoslovanska!

SDZ je opetovano *dokazala*, da je DFS protinarodna, ker je v odločilnih trenutkih za narodno osvoboditev slovenskega naroda stisnila v roke slovenskemu borcu italijansko trobojnico z rdečo zvezdo.

SDZ je zamejcem pokazala, kako so jugoslovanski mogotci hlapčevali Stalinu in kasneje upogibali mehkužne hrbtenice angloameriškemu kapitalizmu.

V obeh primerih je obžalovala zapeljanost matičnega naroda, ki je padel v najhujše suženjstvo. Kritike despotskega in skrajno nasilnega titovskega režima ni napad na matični narod, temveč nasprotno borba za osvoboditev naroda.

Titovci bi lahko danes vedeli, da s samim proglašanjem »narodne in socialne svobode, ta še nikakor ni dosežena, tem manj, če se istočasno s skupnim proglašanjem teh svoboščin kruto žali in tepta vsako človeško dostojanstvo.

SDZ ni nikdar politično špekulirala s svobodo slovenskega naroda. Doslej ponesrečena politična špekulacija KPJ (današnje Zveze komunistov Jugoslavije), bodisi za železno zaveso, bodisi s Togliattijem v Beogradu, bodisi z zahodnimi laburisti ali celo z zahodnimi kapitalisti, zaenkrat ni naša manjšinska zadeva.

Politična špekulacija dospelih titovskh karieristov, ki zavajajo manjšine v zamejstvu samo zato, da se ohranijo na svojih mehkih stolčkih, se pa tiče tudi nas kot manjšine. Tu se začne vprašanje prave obrambe slovenstva na Goriškem. Mi smo svoje neomajno hotenje za zvestobo slovenstvu neštetokrat poudarili. Da nam to očitajo kot šovinizem in nacionalizem oni, ki se proglašajo za »edine« zastopnike in borce za pravice slovenske manjšine v Italiji, nas ne prizadene. Kajti nas ni krstil Togliatti, niti nas na licu ne mrazi Beltramejev judežev poljub. *Pred slovenskim narodom in zlasti pred slovensko manjšino v Italiji je naše čelo vedro in naše lice neomadeževano!*

Natolcevanja uradnih ali plačanih pisunov titokomunističnega tiska pa nas niti malo ne žalijo; kajti nas titovski tisk le natolcuje, svoje več ali manj zveste pripadnike in prisklednike pa komunistična sodišča likvidirajo, pa naj si gre za Slanskega v Pragi ali pa za španske borce in dahauovce (ing. Stepišnik, ing. Diehl itd. itd.) v Ljubljani ali za Hebranga v Zagrebu ali celo za varanega soproga Djurića na KPJ kongresu v Zagrebu.

Načrti in nameni DFS so na dlani in so jih celo slepci spregledali. Ker nimajo več prilike ne za prodajanje narodnih interesov niti za uslužno udinjanje Togliattiju in Beltrameju, morajo skušati zavajati lahkoverne Slovence na kak nov način, pa naj se ta način protislovno imenuje celo: *venotnost in sodelovanje zamejcev*.

Gospodje, ki se, kot tov. Babič, lahko vsak trenutek umaknejo z »bojnega polja« v varno »rezervo« v Ljubljano, naj ne mešetarijo z narodno zavestjo in poštenostjo našega človeka.

Skrajno neokusni in svojega spočetnika pa so vredni gromoviti govori g. ljudskega poslanca itd. B. Vižintina-Milota po ljubljanskem radiu: danes vemo dokončno, kdo še v teh kočljivih trenutkih za naš narodni obstoj neti med nami sovraštvo. Obdolžujemo odgovorne ljudi v matičnem narodu *najpodlejše, nizkotnosti in izdajstva* lastne manjšine v zamejstvu!

Kardelj - Sperans je napisal, da je borba slovenske manjšine, pa naj se nahaja kjer koli, njena stvar; matični narod jo *kvečjemu* lahko podpre. Zunanji minister Kardelj pa slovensko narodno manjšino uničuje z bratomornim sovraštvom, ker dopušča Vižintinovo nizkotno gonjo proti pristnim Slovencem po ljubljanskem radiu. To podlo in nizkotno ravnanje mora nujno pasti na njega samega in na njegovo okolico. Prokletstvu, ki ga je izrekel na smrt izmučeni narod, ne morejo ubežati!

M.

Obračun naše borbe

Volitve v goriški mestni svet so za nami.

Slovenski mestni svétniki bodo spet štiri leta vlačili naš križ na Golgoto in na goriškem gradu bo v množici sovražnikov njihova beseda »glas vpijočega v puščavi«.

Volilni obračun izpade za Slovence kakor smo pričakovali. Volilne številke povedo, da smo tu in da nas nobena volilna matematika in geometrija ne more izbrisati. Verjetno nam tudi odprto ali prikrito nasilje ne bo moglo več do živega, kajti naša narodna zavest dozoreva, se izkristalizuje in dobiva svoje oblike stalnosti. Je še mnogo bolezenskega v našem narodnem čutu in tudi v političnem, a krivda je pač v prepočasnem in neusmerjenem političnem razvoju. Krivda ni na samih goriških Slovencih, ki so desetletja bili popolnoma izrinjeni iz političnega dogajanja in se je zaradi tega v njih razvijala samo težnja po revanži in maščevanju. Pri tem so se sentimentalno zanašali na vsegamogočnost matične države.

Matična država, ki je v fazi zanesenjaških političnih in gospodarskih poizkusov, ne daje svojim manjšinam v zamejstvu one moralne opore, ki bi manjšinam bila nujno potrebna že za sam obstoj, temveč skuša zanesti med manjšine politično nasilje enostrankarskega sistema. Na drugi strani pa je republika Italija, ki ji je poverjena vlada nad manjšinami in skrb za manjšine še vedno v fazi razkrajajoče se nacionalistične megalomanije, ter nazadnjaško istoveti italijanski narodnostni čut z državljanskim čutom. Zaradi tega vrši nad manjšino prikrito in neprikrito nasilje, morda v trdni veri, da na ta način manjšinam vceplja tudi državljanski čut.

Tako smo goriški Slovenci med dvema mlinskima kamnoma, ki nas stalno treta in nekoliko tudi drobita. S tem pa je že tudi določena politična smer, ki jo mora manjšina zasledovati: borba in boj vsakemu nasilju! Naš gospodarski položaj ob robu matičnega naroda nam je za vse veke določil našo pot, ki ne more biti drugačna kot pot neomajne zvestobe slovenstvu. Naš položaj manjšine pa nam odloča naše odnose do države, v kateri živimo, in ki morajo biti le odnosi medsebojnega spoštovanja manjšine in večine, konstruktivnega sodelovanja pri usmerjanju odnosov soseščine med tu stikajočima se narodnostima, in končno naše lojalnosti napram vladi, dokler nas ta res ščiti. Velikansko narodno osvobodilno gibanje, ki je zajelo ves svet, je tudi v nas še živo!

Od matičnega naroda pa zahtevamo, da naš poseben položaj razume in da naredi vse, kar je v njegovi moči, da nam ga olajša. Zahtevamo od njega, da se ogne vsemu, kar bi naš položaj otežkočalo, ali ne onemogočalo naš obstoj!

V zadnjo volilno borbo je matični narod posegel na način, ki mu nikoli in pod nobenim pogojem ne bo v čast. Govori po ljubljanskem radiu so bili nizkotni in tudi kot ustrahovalna ali propagandna poteza niso bili modri. Borba manjšine za obstoj je toliko resna, da je strankarsko sovraštvo voditeljev matičnega naroda ne sme šibeti! Matični narod je zaskrbljen za naš obstoj! Naj si trenutni voditelji naroda prisvojijo to skrb, naj pozabijo svojo strankarsko preteklost in sedanji strankarski razvoj ter naj se končno zavedajo, da gre goriškim Slovencem le za obstoj!

Goriški Slovenci smo dozoreli in vemo, da je naš obstoj odvisen od dvojnega, in sicer: od zvestobe slovenstvu in od lojalnega državljanstva republiki Italiji. Kdor to našo dvojno nalogo moti ali krši, nam je nasilen in mi se mu moramo upreti!

Našo pripadnost k slovenskemu narodu odloča naša kulturno-jezikovna svojskost in nikdar ne trenutne politične prilike. Sile, ki določajo naš kulturni razvoj, so v nas samih, one pa, ki vodijo politično dogajanje med nami, izhajajo vedno od drugod. Naj nam torej nihče ne zameri, če hočemo Slovenci ostati zvesti sami sebi.

Spectator

Voščilo

Slovenska demokratska zveza v Italiji vošči vsem Slovencem vesele in blagoslovljene božične praznike in srečno novo leto. Naj luč iz betlehemskega hlevčka zasveti v sleherni dom in sleherno slovensko dušo!

Vodstvo S D Z v Italiji

Poštena borba SDZ vendar ni bila brezuspešna

SDZ je vodila volilno kampanjo umerjeno, prepričevalno, načelno, vendar strastno.

Na politično tehtnico ni vrgla prilik političnih potegavščin, niti zvenečih imen, marveč le svojo voljo, služiti interesom slovenske manjšine. Ta poštenost je bila poplačana z zmago! Goričani se vedno z večjim prepričanjem oprijemljejo demokratične ideje in se utrjujejo v flekdaj že omajani narodni misli. Slovenski narod je ponosen na svoje goriške rojake!

V nas pa je ostalo mnogo trpkosti in zagrenjenosti in zdaj, po končanih volitvah, moramo Slovencem povedati nekaj bridkih resnic.

»Matični narod«, kakor si pestrobarvni despetski, pred kratkim ustvarjeni družbeni razred nadeva, zapeljivo zveneče ime, je pokazal vse svoje zanimanje za tlačene zamejce. Frontovski in partijski tisk tu in onstran, Radio Koper in Ljubljana, ljudski poslanci - eksperti za goriška frontovska vprašanja, ljudski gromovnik iz Trsta, znana tovarišica agit-propovka iz Ljubljane, vse, prav vse, kar leze in grede, kar tuli in trobi, je bilo na nogah, da reši DFS pred porazom: »monolitna EDINA zastopnica« naj bi se dvignila nebotično.

Grenkoba in trpkost, ki je v nas, pa izvira iz borbenih metod goraj omenjenega propagandnega aparata.

V »Ljudski pravici« (29. nov. 52, št. 48, str. 17) brska po celi »Venezii Giulii« poznani B. V. po preteklosti nekaterih Goričanov — kandidatov SDZ. Ker je njegova partijska kultura še mlada, se ne čudimo njegovemu »umazanemu« izrazju in besedju, tem manj, ker se ga mestoma še oprijemljejo črni madeži.

Frontni govorniki so uporabljali na volilnih shodih isto govorico in ista natolcevanja ter celo laži so se bombastično posluževali. Tudi tržaški besednik, ki je imel nalogo, na sveže slikati frontno narodno zavest (za kar si je pridobil legitimacijo v »stari gnili Jugoslaviji«), se ni mogel ogniti zaukazanemu izlivanju gnojnice.

Tostranski frontovski tisk si lahko vsakdo ogleda in sam sklepa o njegovem visoko razvitem čutu dostojnosti.

Višek pa je dosegla kampanja nizkotnosti in brezvestnosti v Ljubljani! V soboto in nedeljo, tik pred goriškimi volitvami, je radio Ljubljana prenašal govor tovariša Bogomila Vižintina.

Kaj bi vsi ti ljudje in DFS rekli, če bi kdo samo malo pobrskal po njihovi preteklosti in jo pričel brez sramu in prizanesljivosti razgaljati? M i s m o d o s t o j n i ! Zato prepuščamo OZNI in UDBI, da odgrne zaveso nad preteklostjo in predvsem nad sedanjostjo nekaternikov in premnogih veličin iz »monolitnega bloka«. Film se bo nato vrtoglavo naglo vrtel in autokritike ter samoobtožbe bodo prenehale le tik pred likvidacijo.

Politični glumači iz »monolitne EDINE zastopnice« naj že *k o n č n o* spoznajo edino pravo pot, ki vodi do narodnega edinstva zamejskih Slovencev in jim pušča vso svobodo političnega izživljanja, ki je danes pogoj vsemu razvoju.

Goriški Slovenci so odklonili enostrankarski frontaški sistem, ki jih je doslej zavajal le v bratomorno sovraštvo.

ZAHVALA

Vsem goriškim volivcem lipove vejice se vodstvo Slovenske demokratske zveze v Italiji najtopleje zahvaljuje za zaupanje, izkazano narodni listi, ki je žela nove uspehe.

Še posebej se zahvaljuje vsem gospem kandidatinjam in gospodom kandidatom za pogumni nastop kakor tudi vsem tistim, ki so s prispevki in delom pripomogli k lepi zmagi dobre stvari.

VODSTVO S D Z V ITALIJI

DROBNE VESTI

Zimska pomoč

Za goriško pokrajino je vlada nakazala 30 milijonov lir za letošnjo zimsko pomoč. Tej vsoti se bodo pridružili še prispevki krajevnih ustanov in delavcev, ki bodo gotovo velikodušno priskočili na pomoč brezposelnim.

Prvi obrok zimske pomoči je bil nakazan okrog srede decembra. Med občine goriške pokrajine je bilo za ta obrok razdeljenih skupno 14 milijonov lir.

V okviru zimske pomoči je bilo tudi razdeljena med občinsko ustanovo ECA in organizacijo »Postbellica« večja količina raznega blaga v vrednosti okrog 9 milijonov lir.

Za delovna središča, ki so tudi organizirana v okviru zimske pomoči, je za našo pokrajino nakazanih 250 milijonov lir.

Nakazila za bencin

Kot sporoča Trgovinska zbornice, bodo z 31. decembrom izgubila veljavnost vsa nakazila za bencin in druga goriva prostega pasu.

Parkljevka

V vasi Manzano blizu Vidma so že ugotovili prvi primer parkljevke. Zato opozarjamo vse kmete, naj ob prvem sumljivem znaku ukrenejo potrebno, da preprečijo širjenje te bolezni.

Središča za delo

V goriški občini nameravajo letos odpreti pet središč za delo. Prvo je že začelo obratovati, in sicer na Majnici, kjer je zaposlenih 45 delavcev za dobo treh mesecev. V kratkem bodo začeli delati tudi v ulici Torriani (85 delavcev za tri mesece) in s pogozdovanjem Korna, kjer bo kakih 70 dni zaposlenih 100 delavcev.

Pregled mer in utež

S prihodnjim letom bodo morali spet pregledali vse mere in uteži, ki jih kdor koli uporablja za javnost. Urnik in kraj pregleda bo pravočasno javljen. Kot je znano, morajo biti vsi lastniki omenjenih mer zapisani v poseben občinski seznam, zato naj vsak poskrbi za ta vpis.

Družinski davek

V davčnem uradu goriške občine, ulica Crispi 5, je izstavljen seznam sprememb, ki se tičejo davkoplačevalcev z nekaterimi dohodki. Seznam je postavljen na ogled od 16. dec. 1952 do 3. jan. 1953.

Naborniki

Od 8. do 15. januarja bodo klicani pod orožje fantje, ki so bili potrjeni na naboru in so rojeni od junija do avgusta 1931, ali prejšnja leta, in so bili šele pri zadnjem naboru potrjeni.

Smrt ugledne matere

V Rupi pri Sovodnjah je v torek 16. t. m. preminula v 76. letu starosti gospa Marija Alojzija Černič, roj. Pavletič. Pokojnica je bila vzgledna mati, ki je ob strani svojega moža vzgojila svoje otroke v poštene Slovence, med njimi sina g. Karla, našega zvestega prijatelja.

Vsem preostalim v družini naše iskreno sožalje, njeni blagi duši pa sladki mir!

Preferenčni glasovi

Nosilec liste z lipovo vejico, deželni poslanec g. Rudi Bratuž, je dobil pri teh volitvah v goriški občinski svet 401 preferenčni glas, kar dokazuje njegovo priljubljenost med goriškim prebivalstvom zaradi njegovega možatega in odločilnega nastopanja na sejah pokrajinskega in mestnega sveta.

Nosile cliste DFS pa je dobil 239 preferenčnih glasov.

Naša pot navzgor

Slovenska demokratska zveza je v tretjič zmagala na volitvah v Gorici. Prvič leta 1948, ko je ob priliki občinskih volitev 31. oktobra dobila dva svetovalca v občinskem svetu; nato lansko leto, ko je na Goriškem zmagala na občinskih volitvah v Steverjanu in Doberdobu, v Sovodnjah pa zaradi nepravilnega štetja naših glasov dobila manjšino v občinskem svetu. Pri pokrajinskih volitvah je lani dobila tudi enega svetovalca v pokrajinskem svetu.

Letos so bile volitve v Gorici in Dolenjah, kjer bi prišli Slovenci v poštev. V Dolenjah so se Slovenci povezali z italijanskim skupinami in bili tudi izvoljeni. Tam je položaj pač tak in se s to usodo moramo pri teh razmerah zadovoljiti. Sicer pa so bili tam v prejšnjem občinskem odboru tudi slovenski zastopniki, ki jih Furlani cenijo kot poštene in vešče može!

Menimo, da bo tako tudi v sedanjem odboru.

V Gorici so razmere drugačne, ker predstavljata za nas goriške Slovence občinski in pokrajinski svet dve važni tribuni, s katerih lahko od časa do časa dvigamo naš glas proti krivicam, ki se nam godé spričo nespoštovanja raznih obveznosti, ki jih je vlada sprejela za našo zaščito in za naš mirni narodni in kulturni razvoj. Posebno težko je nam Slovencem v Italiji, ko vlada noče izdati zakona za našo zaščito, kot jo ukazuje člen 6. ustave, in ko se vlada še vedno obotavlja uveljaviti deželno avtonomijo s posebnim statutom, ki jo tudi predpisuje ustava v členu 116.

Za nas Slovence so zakoni, zlasti ustava, ki je temeljni zakon države, sveta stvar, ki je nihče ne sme kršiti še najmanj ministri in vlada sploh. Prav tako ne moremo mi Slovenci razumeti, kako nam razni ministri od časa do časa priznavajo vse mogoče pravice in obljubljajo, da jih bodo spoštovali, potem pa pozabijo na vse to in gredo naprej po poti raznarodovanja.

Celo mednarodne dogovore o spoštovanju in uveljavljanju človečanskih pravic ter o pobijanju zločina rodomora podpisujejo in se nato ponašajo, da so predstavniki omikanega naroda. Nasprotno pa vsega tega glede nas Slovencev v Italiji ne spoštujejo!

Petdeset tisoč Slovencev v Italiji je še vedno brez sleherne osnovne šole in skoro prav toliko tudi brez slehernega verskega pouka in udejstvovanja v materinem slovenskem jeziku. Vsem Slovencem v Italiji pa je zabranjena raba materinega jezika v javnih uradih. In tako dalje, saj ne smemo Slovenci v Italiji niti svojim lastnim otrokom dati slovenskega imena pri rojstvu!

V tem tiči važnost in nujnost našega nastopa pri raznih volitvah, tudi pri nedeljskih v Gorici.

Vodstvo Slovenske demokratske zveze, kateremu imam čast predsedovati, ni imelo posebnih težkoč z izbiranjem kandidatov in preko dve sto podpisov za predložitev liste, kajti SDZ v Italiji pridobiva od dne do dne novih somišljenikov med vsemi sloji našega ljudstva. Mirne vesti lahko trdim, da so prav delavski sloji še med najbolj živimi silami naše organizacije, ki ne sloni na sebičnežih.

Tudi prispevkov in pomoči z delom smo ob vsaki priliki prejeli toliko, da smo vedno lahko sproti krili stroške!

Skrajna požrtvovalnost je naše geslo in naša zavest, ki je hvala Bogu vedno rodila uspeh! In pa skrajna ljubezen do našega naroda in narodnega življenja!

Kreganja med nami ni, kot si je to izmislil »tovariš« Milo Vizintin, ko nas je zmerjal po ljubljanskem radiu v soboto 13. t. m., torej malo ur pred odhodom slovenskih volivcev na volišče! . . .

Mi nismo karieristi in koritarji, ker nimamo niti takega značaja niti kakega »korita«. »Tovariš« Vizintin je pač sodil po sebi in po svojih, ker mu je dobro znano, kaj in kako se godi okoli DFS v Italiji . . .

Na razne izlive, ki so prihajali na nas od strani DFS in iz Titovine, se nismo ozirali. Nam je bila pri srcu slovenska stvar in zmaga na volitvah.

Rohneli so, da sem absolutist v vodstvu SDZ in da sem preprečil povezavo za skupen nastop na volitvah. Žalili so in lagali vsevprek!

O mojem zadržanju v vodstvu SDZ znajo povedati pač najlepše in najtočnejše ostali člani vodstva. Skupaj smo enoglasno dali meseca novembra izjavo, da SDZ nastopi pri volitvah samostojno in da ni vodstvo SDZ prejelo od nobene strani kakega predloga za skupen nastop ali za povezavo. Žali vodstvo SDZ vsakdo, ki se drzne očitati temu ali onemu članu absolutistične težnje! Toda komunisti okoli DFS sodijo pač po komunističnih metodah . . .

Izkazalo pa se je, da je vodstvo SDZ pravilno ravnalo, ko se je odločilo za samostojen nastop pri volitvah, ker smo goriški Slovenci le na ta način dosegli štiri zastopnike v občinski svet. Povezani bi dobili samo tri mesta, ker sta vsega skupaj obe listi dobili 3065 glasov. In ker je kvocient zahteval skoro 1000 glasov, bi bili izvoljeni samo trije Slovenci. Tako pa je s kvocientom in z ostanki dobila vsaka skupina po dva svetovalca!

»Demokracija« je že pred razpisom volitev prikazala te možnosti, ki so se uresničile.

Vodstvu DFS pa očividno ne gre za število slovenskih svetovalcev, ampak samo za njegov prestiž, ker se boji našega napredovanja in svojega nazadovanja!

Ne moremo pomagati! Smo pač ločeni v dva različna svetova, kar se tiče ideologije in metode!

Se enkrat so titovci po vzorcu Milota Vizintina pokazali, da se volčje čudi ne morejo otresti!

So pa tudi vedno v kričečem nasprotju s svojim »načeli« slovenstva: od nas v Italiji zahtevajo skupen nastop na volitvah, da se pokažemo »složne« itd., našim bratom v Sloveniji pa so prav za volitve, ki so bile 7. decembra, s silo preprečili sleherni nastop in jim uničili vsako po zakonu že postavljeno kandidatno listo!

Sicer pa pustimo jih same in raje veselimo se med seboj zmage, ki smo jo dosegli, saj gremo vedno bolj naprej, vedno bolj navzgor; 1122 glasov leta 1948, 1902 glasova lani in 1542 letos. Za naše razmere je važen in odločilen vsak glas, ker se borimo proti dvema nasprotnikoma: proti titovcem in proti laškim šovinistom ter laški politiki, ki nas prezira! Prve smo letos številčno prekoračili, drugim pa pokazali, da smo tu in da terjamo spoštovanje naših pravic!

Dr. AVGUST SFILIGOJ

SDZ za ukinitev fašističnih zakonov

Pismo presednika SDZ, dr. Josipa Agneletta, gen T. J. Wintertonu

Bolj kot kdaj koli smo tržaški Slovenci poklicani, da se posebno sami zavzamemo za svoje koristi.

Medtem ko v velikem svetu gledajo na tržaško vprašanje kot na jugoslovansko - italijanski, ne pa naš problem, ko oni govore, da je treba našo usodo rešiti tako, da bosta zadovoljni Jugoslavija in Italija, ter se le malo menijo za to, kaj hočejo Tržačani, moramo dokazati, da nikakor ne priznavamo tega očitnega kršenja demokratičnih načel. V ozemeljskih vprašanjih mora odločati volja prizadetega prebivalstva, ne pa apetit njegovih sosed!

To velja tako glede teženj Italije kakor tudi glede zadnjih izjav maršala Tita, ki je dejal, da »so Italijani s pomočjo zaveznikov že dobili Trst«, in je nato podčrtal, da jim Jugoslavija ne bo dala »cone B, dokler smo mi živi«. Tržačani se namreč ne zadovoljujemo s takimi rešitvami, za katere ni nihče prosil za naš pristanek. Smo za STO, ne za cono A Italiji in tudi ne za cono B Jugoslaviji!

V tej borbi za uveljavljanje in zaščito naših koristi je bila te dni preizkusni kamen Nabrežina.

Stališče, ki ga je zavzel vrhovni poveljnik angloameriške cone STO-ja, gen. T. J. Winterton, v zadevi dvojezičnih krajevnih imen v slovenski občini Devin-Nabrežina, je naravnost zaprepastila vso tržaško demokratično javnost.

Iz dnevnega tiska je znana vsebina razgovora med gen. Wintertonom in županom Terčonom, med katerim je vojaški guverner našega področja ukazal odstraniti dvojezične krajevne napise, ki jih je nabrežinska občinska uprava postavila v Sesljanu, Devinu in Štivanu, torej na cesti, ki veže Trst z Italijo. Gen. Winterton se je glede tega skliceval na fašistični zakon št. 800 z 29. marca 1923, ki ga je podpisal sam Mussolini.

Predsednik SDZ, dr. Josip Agneletto, je v tej zvezi poslal gen. Wintertonu spodaj objavljeno pismo. Zaradi važnosti in aktualnosti je bilo pismo dostavljeno tudi političnima svetovalcema Velike Britanije in Združenih ameriških držav pri ZVU.

Gospod
Generalni major
Sir T. J. W. WINTERTON
poveljnik anglo-ameriške cone
Trst

Sir,

Kot predsednik Slovenske demokratske zveze za Svobodno tržaško ozemlje, kot zastopnik Slovencev v tržaškem mestnem svetu in kot odvetnik, ki izvršuje dejansko preko 40 let svoj poklic, dovoljujem si nasloviti to pismo na Vas, gospod general, kot poveljnika angloameriških čet, ki jim je bila poverjena z mirovno pogodbo pril. VII. uprava naše cone Svobodnega tržaškega ozemlja.

V uradnem poročilu o Vašem sprejemu gospoda Josipa Terčona, župana občine Devin-Nabrežina, v zvezi s krajevnimi imeni v tej občini, je bilo objavljeno, da ste Vi, gospod general, med drugim izjavili, da se mora zakon spoštovati, pri čemer ste imeli v mislih italijanski krajevni odlok od 29. marca 1923, št. 800, o krajevnih imenih v naših krajih.

Ta odlok, izdan od fašistične italijanske vlade o spremembi krajevnih imen v bivših avstrijskih pokrajinah, je eden izmed prvih rasističnih in diskriminacijskih zakonov Mussolinijevega režima, ki si je bil s cinično drznostjo postavil za odkrit cilj, da nasilno raznarodi del slovenskega naroda, ki je bil zaradi St. Germainske mirovne pogodbe (l. 1919) in Rapallskega dogovora (l. 1920) odtrgan od matičnega naroda in je prišel pod italijansko suverenost.

V svoji izjavi županu g. Terčonu ste se Vi, gospod general, postavili na stališče, kakor bi bil gornji odlok o krajevnih imenih št. 800 iz leta 1923 še vedno veljaven zakon. Ker je to stališče, ki ste ga Vi zavzeli, seveda na podlagi nasvetov Vaših podrejenih, pravno nevzdržen in ker sem prepričan da ste Vi kot državljan stare demokratične države prežet s prepričanjem, da mora biti le zakon in pravica podlaga vsake vladavine, smatram za svojo dolžnost, da predočim razloge, zaradi katerih odlok od 29. marca 1923, št. 800 *ni več zakon* in ne more biti nihče prisiljen, da ga spoštuje.

Mirovna pogodba od 10. februarja 1947, ki je stopila v veljavo 15. sept. 1947, je v čl. 15 obvezala Italijo, da mora zajamčiti popolno uživanje vseh človečanskih osnovnih pravic in svoboščin brez razlike rase, jezika in vere, tu vštevši svobodo izražanja, tiska, vere, misli in združevanja. V duhu teh svoboščin so zavezniške države upoštevale, da Slovenci na Svobodnem tržaškem ozemlju niso kaka od včeraj priseljena manjšina, ampak avtohtono prebivalstvo, ki ne tvori samo kak osamljen naroden otok ali enklavo v sredi italijanskega prebivalstva, pač pa da so v nepretrgani teritorialni zvezi s svojim matičnim narodom v Jugoslaviji, od katerega so ločeni samo le zaradi političnih mejá, postavljenih z mirovno pogodbo z Italijo. Zato niso mogle zavezniške države, tvoriteljice Svobodnega tržaškega ozemlja, smatrati slovensko prebivalstvo na tem ozemlju v smislu mednarodnega prava kot kako drugovrstno narodno manjšino, ampak so proglasile in uzakonile v čl. 7 priloge VI. mirovne pogodbe enakopravnost italijanskega in slovenskega prebivalstva ter jezika na vsem STO-ju, s tem da so določile, da je uradni jezik STO-ja italijanščina *in slovenščina. To je bila volja zavezniških držav* — tvoriteljic Svobodnega tržaškega ozemlja, ki je bila kodificirana v mirovni pogodbi z Italijo in v njeni prilogi VI. Kdor bi hotel to zanikati, bi bil neresen človek.

Da je mirovna pogodba z Italijo od 10. februarja 1947 postala vseobvezen zakon tudi na STO-ju, ni treba posebej dokazovati.

S čl. 15 mirovne pogodbe o uvedbi in spoštovanju osnovnih pravic so odpravili »ipso facto« 15. sept. 1947 vse rasistične in diskriminacijske zakone fašističnega režima o rasni in narodnostni diskriminaciji. Ali je mogoče misliti, da bi bile hotele zavezniške države v Parizu vkljub čl. 15 obdržati v veljavi rasistične in diskriminacijske zakone fašističnega režima še po mirovni pogodbi? *Ne, zavezniške države so z mirovno pogodbo enkrat za vselej odpravile vse rasistične fašistične zakone!*

In ko so one iste države, ki so sestavile mirovno pogodbo in ustanovile Svobodno tržaško ozemlje, določile v čl. 10 priloge VII. (provizornega štatuta), da ostanejo na STO-ju v veljavi tu obstoječi zakoni, je nemogoče, da bi bile te države hotele pustiti v veljavi prav na STO-ju tudi rasistične in diskriminacijske zakone Mussolinijevega režima, ki so nezdružljivi (inkompatibilni) s čl. 15 mirovne pogodbe.

Prosim Vas, gospod general, kot moža, vojaka in demokrata, da posvetite temu dejstvu samo za moment Vašo pozornost.

Rasistični zakoni niso bili izrecno preklicani in tako ni izrecno preklican niti kr. odlok št. 800 iz leta 1923. Toda v čl. 15 osnovnih norm italijanskega civilnega zakonika od 16. marca 1942 je uzakonjeno načelo: da se zakoni odpravijo ne samo s tem da se izrecno prekličejo po poznejših zakonih, *ampak tudi s tem, da je nov zakon s prejšnjim inkompatibilen (nezdružljiv).*

Mirovna pogodba (čl. 15), ki je 15. sept. 1947 tudi na STO-ju postala zakon, je nezdružljiva z rasističnimi zakoni fašizma. Tak zakon je tudi odlok št. 800. Zato je bil tudi ta zakon razveljavljen »ipso facto« z vstopom v moč mirovne pogodbe, ker je z njenimi določbami inkompatibilen.

Zato ni v veljavi na STO-ju nikak zakon, ki bi prepovedoval občinam označiti svoje kraje in vasi z imeni v slovenskem in italijanskem jeziku.

To je strogo pravna stran zadeve. Toda temu dosledno je bilo tudi dosedanje zadržanje vojaških in civilnih oblasti tega področja. Od prvega v slovenščini objavljenega proglasa feldmaršala Alexandra, vse uradne objave so se vršile v slovenskem jeziku (proklamacije, ukrepi, v Uradnem listu javni razglasi conskega predsednika samega, n. pr. v teku zadnjih volitev, imena šol, šolskih spričeval, uradov Civilne policije v vseh krajih izven mesta Trsta in imena slovenskih krajev so bila napisana s slovenskimi imeni! V to svrho ni bil potreben nikak preklic odnosnega fašističnega zakona, ki je zastaral in postal neučinkovit s padcem fašizma in z okupacijo zavezniških čet.

Isto postopanje je uvedla italijanska republika nasproti Nemcem na Južnem Tirolskem. Tudi tu ni bil potreben nikak izrecen preklic fašističnih rasističnih in diskriminacijskih zakonov. Ta dejstva dokazujejo »ad abundantiam«, da je kr. odlok od l. 1923 izgubil »via facti« svojo moč že od leta 1945 naprej, kar mora priznati vsak resen in pošten človek.

Smatral sem, gospod general, za svojo dolžnost, da Vam v tako važni in delikatni zadevi predočim »sine ira et studio« pravne razloge, zaradi katerih so bili fašistični diskriminacijski zakoni na STO-ju abolirani, s prošnjo, da to upoštevate pri presoji postopanja vodstva devinsko-nabrežinske občine.

Z izrazom posebnega spoštovanja ostanem

Dr. JOSIP AGNELETTO, l. r.

KAKO ŽIVE TRŽAČANI

Koliko povprečno zaslužijo in kako ta denar porabijo

I.

ANKETA O DRUZINSKIH PRORACUNIH

Letos spomladi je organiziral Statistični urad Zavezniške vojaške uprave poleg ankete o delovni sili našega področja tudi anketo, ki naj bi dala približno sliko o mesečnih izdatkih in dohodkih tržaške družine.

V ta namen je bilo izbrano primerno število družin. Izmed tistih, ki so izjavile, da so pripravljene ves mesec april točno zapisovati vse svoje izdatke, jih je bilo nato po posebnem postopku, pri katerem so upoštevali socialni položaj, poklic, število družinskih članov itd. končno določenih približno 200 družin, od katerih jih je 183 tudi izpeljalo svojo nalogo do konca.

Izbira družin je pri taki stvari posebno važna, kajti izbrani »vzorec«, kakršnega predstavlja to majhno število v primerjavi s celotnim prebivalstvom našega področja, je moral pač predstavljati v pomanjšani obliki resnično povprečno sliko celote. Ta namen je bil v glavnem tudi dosežen. V skupini 183 družin je namreč ohranjeno med posameznimi stanovi, poklici, številom večjih ali manjših družin približno tako sorazmerje, kakršno je bilo ugotovljeno ob priliki lanskega ljudskega štetja in lanske marčne ankete o sestavi prebivalstva našega področja. To dejstvo torej jamči primernost in uporabnost z anketo dobljenih rezultatov.

Kako je bila anketa izvedena?

Vsaka družina je dobila posebno knjižico, na kateri ni bilo nobenega imena, temveč samo številke. Vsem družinam je bila zajamčena stroga anonimnost, ki je bila tudi ohranjena. Knjižica je imela odgovarjajoče število strani in tabel za vpisovanje raznovrstnih dnevnih izdatkov. Knjižice so izročile družinam učenke tržaške Šole za socialno skrbstvo, ki so nato tudi skrbele, da so jih družine redno in pravilno vodile. Prve dni maja so nato te knjižice pobrale in uradniki statističnega urada tržaške občine so prenesli zbrane podatke v posebne pregledne tabele, iz katerih so bili izračunani podatki, katere si bomo v nadaljnjem ogledali.

II.

ZAKAJ SO TAKE ANKETE POTREBNE?

Morda se bo kdo vprašal, zakaj se pa sploh peča toliko ljudi s tako zamudnim delom? Ali delajo to samo zato, da zadosté neki statisitčni radovednosti? Toda vedeti je treba, da služijo dobljeni podatki za sestavo pravilnega in dejanskim razmeram odgovarjajočega obrazca za izračunavanje življenjskih stroškov, ki so nato spet merodajni za ugotavljanje draginjske doklade, ki je važen in izpremenljiv sestavni del mesečnih prejemkov večine prebivalcev našega področja. Tako je n. pr. med ostalim letošnja marčna anketa pokazala, da leta 1946 ugotovljeni obrazec za izračunavanje življenjskih stroškov ne drži več in da bi ga bilo treba deloma izpremeniti. S takimi anketami tudi ugotovimo, katere in koliko potrošnih dobrin potrebuje posamezen prebivalec, in na ta način dobimo jasno sliko o količinah in vrstah blaga, ki so potrebne za krit, je potreb vsega področja. Končno je važno vedeti, kako živi prebivalstvo, če je primerno hranjeno, kam gredo njegovi glavni izdatki, je ta razdelitev primerna, kako se izdatki posameznih skupin prebivalstva razlikujejo, kakšno vlogo igra pri tem višina dohodkov posameznika, njegov družabni položaj, poklic, število družinskih članov itd. To so važni in dragoceni elementi za vsakogar, ki je odgovoren ali pa se zanima za socialne in gospodarske razmere v danem področju. Vsakdo, kdor se je odzval pozivu Statističnega urada ter je dal zaželene podatke in je s tem pripomogel, da je bila anketa uspešno izvedena, je torej opravil splošno koristno delo.

III.

SLIKA TRZASKE DRUZINE

Oglejmo si zdaj najprej teh 183 družin, ki so pri anketi sodelovale. Skupno štejejo 628 družinskih članov, vse od dojenčkov pa do starcev in stark. Povprečno šteje torej vsaka družina približno 3 in pol članov. Med njimi so zastopani vsi poklici: 18 družin pripada samostojnim poklicem, 57 jih je uradniških, 76 delavskih itd.; 75 jih stanuje v dvosobnih, 50 v trosobnih, 26 v štirisobnih, po dvanajst v eno in petsobnih ter samo 8 v večsobnih stanovanjih.

Kuhajo večinoma na plin, ki ga v ta namen uporablja 135 ali dobre štiri šestine popisanih družin, medtem ko jih kuha na elektriko samo 20. Približno enako, 17 in 14, je število družin, ki kuhajo na plin v steklenicah oziroma s premogom in drvmi na navadnih štedilnikih. V razsvetljavi je odločno prevladala elektrika, ki jo ima 179 družin, medtem ko imajo štiri družine svetiljke na petrolej.

Če smo napredni pri razsvetljavi, pa ne moremo istega reči za kurjavo. Kar 120 družižn ogreva namreč svoja stanovanja še z navadnimi pečmi in samo 18 družin, ali komaj 10 odstotkov, ima v stanovanju centralno kurjavo. Podobno je tudi z drugimi gospodinjskimi aparati. Električni likalnik ima sicer 124 družin, t. j. dobri dve tretjini družin, radio celo 154 ali 5/6, toda sesalnik za prah ima komaj vsaka 36. družina, pralni stroj oziroma aparat za snaženje parketov pa komaj vsaka šestdeseta. Električni hladilnik ima celo samo ena družina. Tržaški trgovci bodo torej lahko prodali še veliko teh predmetov, predno bo doseženo zadovoljivo stanje ter bodo naše gospodinje rešene svojih najnapornejših opravil.

IV.

ALI IMAJO RES NAD 60.000 LIR MESECNIH DOHODKOV?

Vse te družine so kupile v aprilu 27.730 kg hrane ter so izdale zanjo skupno 6,683.459 lir, 4,819.809 lir pa so izdale za druge potrebe: obleko, pohištvo, čiščenje, najemnino, kurjavo, zabavo itd. Skupni mesečni izdatki so znašali torej 11,782.268 lir. Če razdelimo ta znesek na 183 družin, nam račun pokaže, da je vsaka družina izdala povprečno nad 64.000 lir. Če ni porabila pri tem starih prihrankov, bi torej morala ta vsota odgovarjati povprečnim družinskim dohodkom. Toda Statistični urad je v svojem poročilu posebej izračunal povprečne družinske dohodke ter je na osnovi dodatnih ocen in poročil za 187 družin izračunal, da znaša povprečni mesečni družinski dohodek 60.106 lir.

Čeprav upoštevamo, da so v tem povprečju zapopadeni tudi dohodki do 200.000 lir mesečno, ki so doseženi na ta način, da je zaposlenih več družinskih članov, ki nato prispevajo k družinskim izdatkom, je vendar to povprečje precej visoko in je njegova objava dvignila v naši javnosti precej prahu. Eni so očitali, da so podatki potvorjeni ali pa nepravilno zbrani, drugi pa so se opirali na vestno izvršeno anketo ter so trdili, da so pravilni.

Resnica je nekje na sredi. Sorodnost med številko, ki jo dobimo za dohodke, če razdelimo vsoto izdatkov na 183 družin, in številko, ki jo je izračunal poročevalec Statističnega urada na osnovi podatkov za 187 družin, nam namreč kaže, da so bili dohodki v obeh primerih dejansko ocenjeni na osnovi izdatkov. Vsi kritiki, a tudi zagovorniki te številke pa so izpregledali, da je bila anketa izvršena v mesecu, na katerega je padla velika noč, da so bili zaradi tega izdatki verjetno večji kakor v drugih mesecih in da so torej ljudje deloma trošili posebej za to priliko prihranjeni denar ali pa se celo zadolževali. Zato so objavljene številke sicer točno izračunane, toda okoliščine, v katerih je bil dohodek na ta način ugotovljen, najbrž niso bile najprikladnejše in niso dale primernega povprečja. To bodo pokazali posebno rezultati jesenske ankete, ki je potekala v normalnejšem mesecu, ki bodo ali opravičili ali pa ovrgli to našo trditev.

V.

PORAZDELITEV DOHODKOV IN IZDATKOV

Če vzamemo kot osnovo povprečni mesečni dohodek 60.106 lir, pri čemer moramo poudariti, da je to povprečni dohodek vseh družinskih članov in ne samo družinskega glavarja, potem vidimo, da ima približno ena tretjina družin mesečno dohodke od 45.000 - 60.000 lir, ena četrtina 60. - 90.000 in nekaj manj kakor ena četrtina 30 - 45.000 lir. Po 11 družin zasluži mesečno 90 - 120.000 lir, oziroma 15 - 30.000 lir, medtem ko preostane še 9 družin, ki zaslužijo nad 120.000, in samo 3, ki imajo manj kakor 15.000 lir mesečnih dohodkov.

Ko smo se na ta način seznanili z dohodki, si pa zdaj oglejmo še glavno razdelitev izdatkov. Če razdelimo že omenjeni skupni mesečni izdatek vseh 183 družin 11 milijonov 782.268 lir na izdatke za hrano in na izdatke za druge potrebe, potem nam račun pokaže, da odpade pri povprečni tržaški družini na hrano okrog 55 odstotkov njenih izdatkov, na druge potrebe pa približno 45 odstotkov. Anketa nam poleg tega potrjuje splošno znano pravilo, da bo pri nižjih dohodkih odpadel na hrano večji odstotek, pri višjih dohodkih pa manjši. Po anketi gre namreč pri delavski družini za hrano nad 60 odstotkov ali 3/5 vseh izdatkov, medtem ko porabijo družine samostojnih poklicev v ta namen samo polovico svojih izdatkov.

To je seveda samo prva in osnovna delitev izdatkov, ki si jih je treba še natančneje ogledati, če hočemo dobiti vsaj približno sliko o življenju povprečnega Tržačana.

Ing. BORIS SANCIN

(Nadaljevanje)

Protest Nabrežincev

ZAVEZNISKI VOJ. UPRAVI,
TRST

Občinski odbor občine Devin-Nabrežina, zbran na svoji izredni seji dne 16. decembra 1952,

ugotavlja,

da so bili danes popoldne na ukaz Zavezniške vojaške uprave odstranjeni dvojezični krajevni napisi, katere je občinska uprava postavila na upravičeno željo celotnega prebivalstva.

Kot zakoniti tolmač naše javnosti ostro

obsoja

ta nedemokratični in nasilni ukrep Zavezniške vojaške uprave, ki krši naravno pravo tukajšnjega slovenskega življa in ki nasprotuje temeljnim človečanskim pravicam, ki so zajamčene v Listini Združenih narodov. Dalje

protestira

proti omenjenemu ukrepu, ker ta nasprotuje duhu in besedilu mirovne pogodbe z Italijo, ter na podlagi fašističnih rasističnih zakonov razpihuje nacionalno mržnjo med tukaj živečima narodoma.

V Nabrežini, dne 16. dec. 1952.

Župan:
JOSIP TERČON, l. r.

Božična misel

Po zadni svetovni vojni in po strahotnem prerivanju revolucije je človeški rod dvajsetega - prosvitljenega stoletja skoro povsem izgubil svojo človeško podobo.

Ljudje trpinčijo in preganjajo drug drugega, so nezaupljivi in izkoriščevalni. Kakor še nikdar v zgodovini so si sovražni drug nasproti drugemu, nepomirljivo razdeljeni v dva sovražna si tabora. Prepad je izredno globok in ne loči zgolj Vzhoda od Zahoda, pač pa zajema vse narode sveta, vsa ljudstva in rase, verstva, družino in spol. Vsaka stranka sebi prisvaja monopol resnice in očita nasprotniku laž in prevaro. Obe strani zahtevata od posameznika, da se opredeli za eno ali drugo stran in da tej strani, za katero se je končno odločil, sledi slepo in brez ugovarjanja.

Človeštvo današnje dobe trpi na predsodkih, da je treba nasprotnika spreobrniti za vsako ceno. Samo na lastnem področju se stvari razvijajo tako, kakor bi bile z oljem namazane, in tudi najtežji zločini proti človeškim in naravnim zakonom se opravičujejo z lažnjivo utvaro: Na poti proti boljšemu in lepšemu življenju so vse žrtve dovoljene!

Vsak dan nam prinaša novih dokazov, da vlada danes v svetu tako nezaupanje, da je vsak smotrni razgovor med ljudmi raznih zvrsti in prepričanj prava redkost. Čemu naj tudi služi poziv nasprotniku, naj svoje mišljenje in načrte razloži in pojasni, če pa ostaja v nas neomajeno prepričanje, da nasprotniku ne smemo zaupati.

Seveda se iz nezaupanja nujno poraja nezaupanje in nestrpnost žanje svoje zmage v politiki, v gospodarstvu, v življenju narodov in v življenju posameznika.

Prav nič čudnega ni, da se tolikšnega števila ljudi lotijo dvomi v odnosih do sočloveka. Ti ljudje ne vedo več, ali sočlovek tudi v resnici veruje v to, kar zatrjuje in ali v resnici tudi tako dela, kakor zatrjuje, da je njegova navada. Če nam n. pr. nekdo poskuša predočiti vtis, ki si ga je ustvaril ob obravnavi nekega dejanja ali dogodka, potem navadno ne ocenjujemo tega njegovega vtisa kot takega, pač poskušamo izluščiti, zakaj nam sogovornik to zatrjuje. Važnejše kakor raziskava o resničnosti navedbe se nam zdi iskanje vzrokov, ki so pripovedovalca nagnili do take izjave; najraje bi njega in sploh vse, kar se okrog nas dogaja, razkrinkali.

Spričo teh napetosti, nestrpnosti in teroriziranja mnenj se nam kar samo po sebi postavlja vprašanje, če je sploh še vredno, da praznujemo božične praznike, praznike vere in miru. In vendar je to morda danes potrebnejši praznik ko kdaj koli v našem življenju. Prav v teh časih nam vzbuja zaupanje in vero spoznanje, da poleg tolikšnega sovraštva vlada tudi ljubezen, da se v razrvanosti današnje divje in nestrpne dobe porajajo trenutki samospoznanja, prisluškovanja v samo globino lastnega srca, ki nam pripravljajo povratke k samemu sebi in nas navdajajo s komaj zaznavnim tihim veseljem. Zavest, da opravljamo dobro delo svetlika kot droban plamenček božične svečke v temi človeških zablod. Na nas samih je, da ta plamenček ohranjamo skozi vse leto, da nas spremlja na vseh naših poteh in da nikdar ne ugasne.

Če se nam v teh božičnih praznikih posreči zavzemati se predvsem za tisto, kar nas druži, in ne za ono, kar nas razdvaja, če v teh praznikih nadaljujemo predvsem z dajanjem in ne zgolj z jemanjem, in če se nam posreči to naše božično razpoloženje razširiti na vse leto, potem nam ni treba biti v skrbeh za prihodnost človeštva, čeprav je sedanjost tako temačna.

Zazrimo se na sveti večer v bleščeče otroške oči, saj pripada bodočnost mladini, in se vprašajmo, če s svojim delom pripravljamo v resnici tej mladini boljšo bodočnost. Če s svojim lastnim otrokom kramljamo v tuji govorici, nas bo ta današnji otrok kot mož ali kot žena po pravici obtoževal, da smo ga oropali tistega bogastva, ki ga otroku ne more odreči tudi najsiromašnejša mati. V to resnico se na sveti večer poglobimo in se zaobljubimo, da izdajstva nad lastnim otrokom v bodoče ne bomo trpeli. Prav tako pa postopajmo tudi z vso dediščino, ki smo jo prejeli v varstvo in čuvanje od svojih očetov in dedov. Prepričanja, svetovni nazor, značajnost in trdnost zamislih in idealov, vse to so dobrine, ki smo jih podedovali in ki so življenjsko izkušnjo zmagovito in častno prestale. Kdor je te dobrine zamenjal, je zatajil svojo drugo govorico. Tudi na tem poprišču pregledajmo materine in očetovske zaklade in zaobljubimo se, da tudi te izdaje ne bomo več ponavljali.

Res je, v končnih ciljih smo si vsi edini: Vsakemu človeku, moškemu ali ženski kjer koli na svetu zajamčiti svobodnega človeka dostojno življenje. Na žalost si nismo edini v tem, po kakšni poti naj te cilje tudi dosežemo. Poti nam nakazujejo stvarnosti in ne utvare! Ali pa ne bi bilo mogoče, da različna pota vodijo tudi k skupnemu cilju?

Na nas samih je, da ne postavljamo v ospredje svojega dela nasprotstva, prerivanja, skrbi in pomanjkanja. Življenje ni nič drugega kot večno sprejemanje in razširjevanje misli, svetlobe, sreče, prijateljstva in ljubezni. Čar božične noči je prav v obdarjevanju samega sebe, v veselju in sreči obdarovanca, ki se razliva spet po nas samih.

Ta kratka medsebojna sreča ob jaslicah in božičnem drevescu naj bi nas spremljala skozi vse leto in temačnost današnjih dni bo samo še žalostni spomin in opomin.

J. V.

MINIATURNI TEATER
»MODRAPTICA«
vabi Tržačane na
NOVOLETNO PREDSTAVO
ki bo 3. januarja 1953 ob 20.30 v Avditoriju ZVU.
Natančnejši spored objavljamo na drugem mestu.

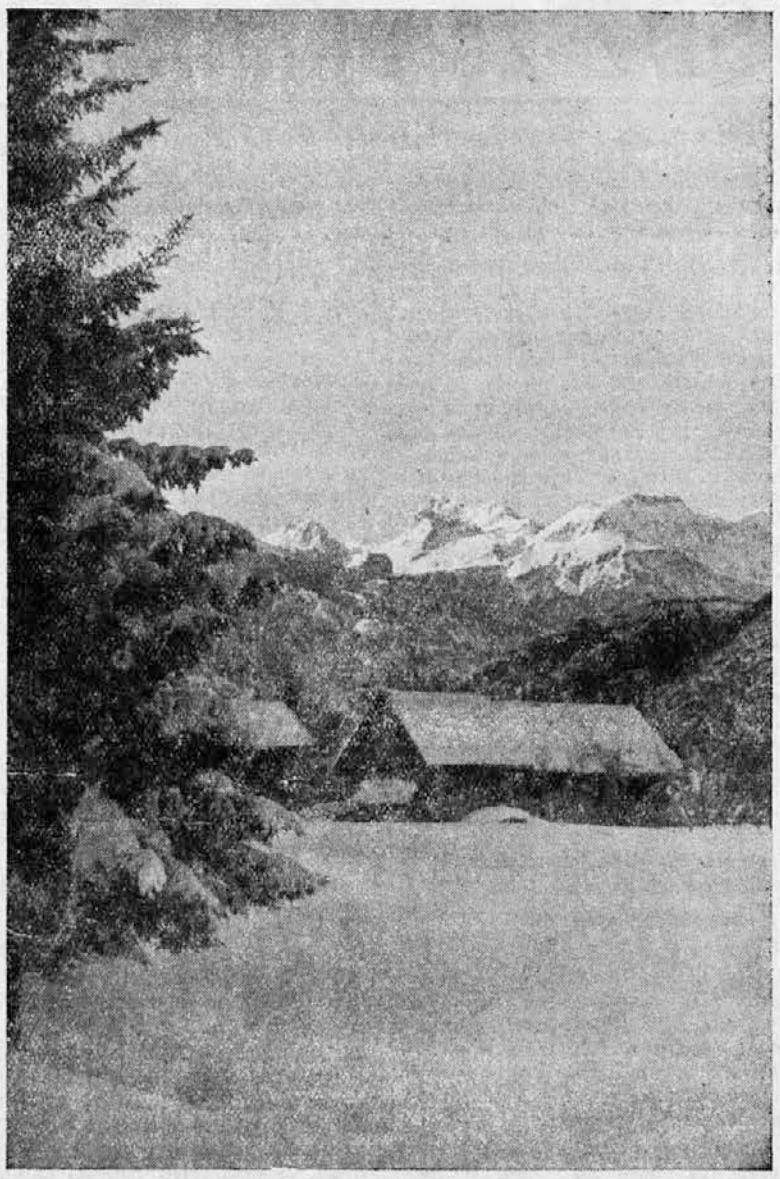

BOŽIČ V SLOVENSKIH ALPAH

POLAŽENIK

Iz zakladnice božičnih običajev Južnih Slovanov

V Halozah, ki so prometu še precej umaknjene, se je ohranilo se mnogo starodavnih običajev. Zelo starinski so nekateri ki spadajo v božični krog.

Na Lucijino, božično in novoletno jutro, mora prvi priti moški k hiši, ne ženska. Moški vošči na Lucijino: »Dobro jutro Bog daj in sv. Lucija«. Nato sede in dobi kos kruha, ki je spečen za ta praznik. Kakšen je ta kruh, nam pojasnjuje Pajek v Črticah. To so hlebčki, ki jim pravijo »lucijščak«, ki so bili vprav za Lucijino spečeni. V kruh je pomešano razno semenje in ob Ivanjem nabrana zelišča. En hlebček dobi polážar, to je oni mladenič, ki pride jako zarana, preden domači vstanejo in položi živini. Ako ni bilo polažarja blizu, mine pri hiši vsa sreča. Poudarek običaja je očividno v zadnjem stavku, polážar nosi srečo, polaganje živini pa bo sekundarno, ker niso razumeli več, kaj pomeni beseda.

»Na koledni post«, ponekod pravijo sveti post, tudi ne sme ženska k hiši. Na božično jutro vošči moški, ki »gre za položara«, vesele praznike. Ponekod pa naroče mlado deklico iz soseščine, da pride novo leto voščit. Ta deklica zleze pod mizo, sede in vošči od tam veselje in zdravje. Velja torej tudi deklina, a mlada in nedolžna mora biti, le taka prinese sreče in zdravja v hišo. Pa tudi Slovenska krajina hrani stare narodopisne zaklade. Tam hodijo večji dečki na Štefanovo (Štefanje) rano zjutraj »po polažički« (na Dolinskem pravijo »po baložički« (kar ni nastalo po napačni zvezi z »Baložo«). S seboj nosijo večje poleno ali panj. Ko pride v hišo, ga položi na tla, poklekne nanj in vošči: »Bog vam daj telko prášičkov, kelko na mojoj glavi lásičkov; takšnega prašiča kak naša peč, takšnega bika, kak naša parma . . .« itd. Nato jih gospodinja obdaruje s škljocami (suhim sadjem), orehi in jabolki. Na novo leto mora moški prvi priti k hiši, da prinese srečo. Zato prihajajo dečki na vse zgodaj z voščili: »Bog vam daj v etom mladom leti zdravje, srečo, veseljé, dušnoga zveličanja pa največ.

Ko je bral pokojni dr. Jos. Debevec mojo črtico »Polaženik« v Času, mi je pisal: »Z zanimanjem sem čital Vaš donesek v zadnjem ‚Času'. Kar naenkrat se mi je posvetilo. Pri nas v Begunjah na Notranjskem so pred 50 leti (ne vem, če še) dečki hodili na dan sv. Andreja „spodlázvat", pred zoro, pa samo dečki; ako bi bile hotele deklice so jim rekli, da bi se jim šivanke lomile, ali da bi se kolesa lomila. Nisem si mogel tolmačiti besede; zdaj jo vidim. Ko je deček vstopil z majhno bisago ali podobnim, je zaklical:

Dobro jütru in sv. Andri,
(oziroma Endri),
ki ste ga letos včakali,
da bi ga še več dni.

Tepežni dan je bil seveda še posebej in tudi deklicam dovoljen.«

Pri Srbih prepuste prvi obisk na božič slučaju in se vesele, če pride zdrav in priden človek prvi v hišo; večinoma pa naroče že prej lepega in zdravega fanta iz soseščine ali sorodstva. Pred njim ne sme noben tujec v hišo, celo svečenik mora do tega časa čakati v hlevu.

Prvi obiskovalec se imenuje polaženik ali polajžnik, tudi polaznik, položajnik (na Hrvatskem), položenik (v Slavoniji), položnik. Beseda prihaja od glagola »polaziti« - obiskati, obiskovati, priti. Zato so tudi haloški »polažari« in polažarice, prekmurski dečki, ki hodijo »po polaziački« in notranjski dečki, ki hodijo »spodlazat« isti, to so polaženiki ali polazniki.

A tudi Bolgari imajo polaženika, ki se imenuje paleznik, spoleznik, poljeznik, prodnjak ali povožnjak in prihaja 20. decembra na »Ignaž den« ali »poljazov den« ter vošči srečno novo leto. Polaženik mora vstopiti z desno nogo čez prag in ne sme priti praznih rok. Zato vstopi z vejico ali že pripravljenim drvom v hišo in raztrosi žita na družino. »Kristos se rodi«, pozdravi, On! mu odgovore: »Va istinu se rodi«. Po tem pozdravu vrže tudi gospodinja nekaj žita nanj. Nato stopi k ognjišču, ki je seveda odprto, podgrebe ogenj ter izreče blagoslov isker, n. pr.: Koliko varnica, toliko ovac, novaca, jarića, pilića, klasate pšenice, muške dečice, surih svinja, crnih koza, a najviše života i zdravlja.« Nato visoko vzdigne šibo in želi, da bi žito in konoplja tako visoko zrasla. Večinoma potisne tudi badnjak naprej, ga poljubi, polije z vinom in postavi nanj kako darilo. Nato pa poljubi vso družino. Prinesejo mu stol ali blazino, ki jo pa skušajo odtegniti, da polaženik pade na tla — tako debele snope bodo valjali ob žetvi. Nato mora dalje časa sedeti, da tudi koklje, ki valijo, dobro sedé. Obesijo mu kožuh, plašč ali odejo čez ramo, da bi tudi smetana na mleku bila tako debela. Nekateri mu obesijo tudi kodeljo zadnjega prediva okoli glave ali života.

Polaženik je ves dan gost pri hiši, gotovo pa mora biti pri obedu. Tedaj lomi z gospodarjem praznični kruh. Gospodar mu govori svečano napitnico. Ko odhaja, ga obdarujejo. Dobi nogavice, rokavice, prediva in tudi kolač, ki je nalašč zanj spečen. Ti običaji so v osrčju srbskega ozemlja še najbolj ohranjeni, na Hrvatskem in v Makedoniji pa so že obledeli.

V raznih krajih se vrše običaji na podoben način. V Sremu: Medtem, ko polaženik govori blagoslov, ga posuje gospodinja z žitom. Njemu na čast zapojo posebno pesem. Po polnoči ga razvesele z baklado, mu podarijo okrašen kolač ter ga pevajoč spremijo domov, kjer vse pogosti. Pri katolikih v Sremu pride polaženik že dan poprej ob treh zjutraj in želi srečen badnji dan, mnogo srečnih in zdravih let ter mir božji. Takoj se mora vsesti pod mizo (kakor haloški), da kure dobro nesejo. Obdarujejo ga s pletenico in srebrnim novcem. Polaženik mora biti vesel, da je tudi vse leto veselo.

Naši slovenski običaji s polaženikom so že močno obledeli. Prvo srečonosno srečanje, čar rodovitnosti (Slov. Krajina), čar po analogiji (sedenje pod mizo), obdaro-

(Konec na 5. strani)

VANJA IN SVETI VEČER

»Na svidenje po počitnicah!« — »»Na svidenje!«« — »Kam pojdeš smučat? Ostaneš doma?« —

Po ulicah kanadskega velemesta drve prometna vozila, ljudje hodijo sem in tja, gruča mladih študentov se razhaja pred univerzo. Te dni je povsod gneča in prerivanje, vsem se mudi. Mimo sijajno razsvetljenih izložb, med vso pisano množico ljudi hiti Vanja. Ne vidi pa ne ljudi, ne prometa, in danes ga prav nič ne zanimajo izložbena okna: mudi se mu domov.

Vanja je slovenski izseljenec, begunec. Mlad fant je še, a težave, ki jih je moral prestati že v rani mladosti, so mu izklesale značaj in utrdile dušo. Kmalu bosta pretekli dve leti, odkar je prišel v Kanado. Privadil se je že novemu življenju, naučil se je jezika, ali vendar ga še vedno muči ena misel — domotožje.

Vanja je dospel do visoke večnadstropne hiše, v kateri stanuje s svojim slovenskim prijateljem v dveh sobah. K sreči sta mlada prijatelja naletela pri iskanju stanovanja na dobro gospodinjo, ki je sama prekmurskega porekla in je takoj vzljubila oba fanta. Vanja odpre vrata. Nekako z jezo pokliče prijatelja, ki študira v sosednji sobi.

»Kaj se je vendar zgodilo posebnega, Vanja?!« — »Ah, nič takega. — Ali je kaj pošte? So pisali kaj od doma, za praznike?« Prijatelj Boris zmaje z glavo, ničesar ni prinesel poštar.

»Potrpi, Vanja, mogoče je kaj zamude, saj veš, kako oddaljeni smo!« Ali Vanja se ne da prepričati. Kar se tiče drugih stvari je silno samostojen in odločen, vendar ko od doma dalj časa ničesar ne sporočijo, tedaj se Vanja pošteno ujezi. Boris je pa vedno tisti na katerega se Vanja more znesti. Tako je seveda tudi danes. In še posebno danes, ker bo jutri božični večer in ker bo spet tako hudo občutiti pomanjkanje doma, svojcev, domovine. »Veš, Boris, nekaj bi dal, da bi bil kot ti: ti si tako miren in potrpežljiv! Skoraj bi rekel, da nimaš srca!«

Boris niti ne odgovori. Kdo drugi bi se užalil, on pa se ne. Le pogleda Vanjo in se mu rahlo nasmehne.

Vanja premišljuje. Nič, tudi danes ničesar od doma. Nihče, kdor tega ni okusil, ne ve, kako težko je pričakovanje novice, ki bo oddaljenemu človeku prinesla up in spomin na one, ki so ostali tam nekje daleč.

Vanja leže na posteljo in zapre oči. Izmučenost, ki je posledica prevelikega učenja, se ga je znova polastila. Misli so mu poletele nazaj, v dni, ko je preplul s tisoči drugih izseljencev morje in po dolgi vožnji prišel v kanadske gozdove. Težko je bilo tisto življenje med gozdarji. Neprestana borba z mrazom in težavnim delom ga je skoro ugonobila. Vendar je kljub vsemu Vanja našel nekaj lepote in veselja drugod: v naravi. Res je, da more samo narava dati utehe in poguma osamljenim ljudem; pa naj bodo ti ljudje sami tam nekje sredi divjih gozdov ali pa sredi hrupne družbe. Vanja nikoli prej in tudi potem ni gledal tako lepih prirodnih pojavov kot tedaj. Drug za drugim so se mu pred očmi vrstili prelepi prizori: od zgodnjega jutra, ko je preko zamrzlega jezera pričelo vzhajati sonce in so se iznad obzorja dvigali kvišku trije med seboj precej oddaljeni rdeči stebri, kot da bo vzšlo troje sonc — pa vse do večera, ko je na škrlatno rdečem nebu sonce zahajalo. Nato je padel mrak in na nebu se je vžgalo na tisoče in tisoče svetlih luč, ki jih je kakor v pajčolan ovijal polarni sij.

Ko je minula mrzla zima in vlažna pomlad se je Vanja nenadoma odločil. Nič več ni mogel vzdržati: odpravil se je v mesto. Pred očmi počivajočega Vanje se je spet pričela vrstiti slika za sliko. Lahko si ga je predstavljati, kako je stopil s kolodvora na cesto in trčil na nebotičnike, in to na prave nebotičnike, ne na take, kot jih je bil vajen gledati v Ljubljani ali potem v Trstu. Hodil je po cestah in gledal kvišku in štel nadstropja. Potem je opazoval promet, neskončne kolone avtov, tramvajev, koles in motociklov. Toda zdaj je vse to že mimo in nikoli več se ne ozrę kvišku, niti se ne počuti tujca; zdi se mu celo, da je že vse življenje živel v velemestu in se rodil v nebotičniku. Opravka je imel z Angleži in Francozi, občudoval je krasote narave, ko se je pozimi hodil smučat, ko je občudoval zasnežene ravni, prekrasne bele planine in zamrznjena jezera. Vendar je kljub vsemu še vedno trdno prepričan, da ni lepše zemlje od slovenske in ne boljših ljudi od Slovencev.

Minilo je leto. Vanja je opustil službo in se pričel pripravljati na izpite, da bi bil nato pripuščen v četrti letnik univerze. Z veliko pridnostjo se mu je vse posrečilo. Zdaj že pridno hodi na predavanja. Še malo in veliki sen se mu bo izpolnil — dokončal bo študije.

Pisan je bil trak življenja, ki se je počasi odvijal pred očmi Vanje. Ali vseeno je bilo na tem traku mnogo gorja; mnogo takih dni, ko se je Vanja počutil samega, zapuščenega. Ko bi ne bilo Borisa, ne bi mogel niti prestajati. Najhuje je človeku, ki je sam ali oddaljen od vseh ljubljenih bitij ravno za praznike. Takrat nimaš nobenega dela, potreboval pa bi najbolj tople domačnosti dragih svojcev.

Naenkrat se je Vanja odločil. Vstal je, se oblekel, kratko pozdravil prijatelja in šel ven, na cesto, kamor koli Kdo ve, ali je taval brez cilja eno uro, dve ali tri — ob takih prilikah človek nikoli ne ve za čas. Tu pa tam je privršela iz zraka drobna snežinka in se izgubila na tlaku. Vanja je nehote stopil v kapelico, kjer je gorela rdeča lučka. Dišalo je po kadilu in raztopljenih svečah. Nikoli Vanja ni bil preveč pobožen in vendar ga je nocoj tako čudno prevzelo, ko je prestopil prag male cerkvice. Nobene molitve ni molil, samo pogovarjal se je z Bogom. Kot prijatelju mu je potožil svojo žalost, ko ne ve ničesar o domu. Kmalu mu je odleglo in mir se je naselil v srce Vanji.

Počasi se je vračal domov. Vedel je, da ga zvesto čaka doma Boris, čeprav je morda še bolj potreben dobre besede kot pa on. Nenadoma je začutil, kako zelo rad ima Borisa, kako sta si potrebna drug drugemu. Potiho je odprl vrata in poklical prijatelja. Nihče se mu ni odzval. Pa da se vendar Boris ni prehudo užalil? Da ni šel še on proč? V nenadni bojazni je odprl vrata v drugo sobo. Tema povsod.

Vanja je bil na koncu svojih moči. Že je hotel zapreti vrata in se vdati misli, da bo moral sveti večer preživeti čisto sam. V tistem trenutku je nekdo prižgal luč in — Vanja je zagledal najprej vrsto znanih slovenskih obrazov, nato je slišal en sam klic: »Vesel božič!« Vanja je obstal. Videl je pred seboj vse znane slovenske izseljence, pa še vedno ni mogel verovati.

Tedaj ga je prijel za roko Boris, ki se je prikazal od kdo ve kod in ga peljal v kot. Na mizici so bile male jaslice iz papirja, prave slovenske jaslice, ki so mu jih poslali od doma. Pod okrašeno smreko je bil cel kup zavitkov, daril in presenečenj. Prav na vrhu pa je ležalo pismo.

Petindvajsetletnega Vanjo ni bilo sram solz, ki so mu meglile oči, da ni ničesar več videl. Od daleč je zvenel Borisov glas, ki je Vanji nekaj razlagal: »Veš, že dopoldne je poštar prinesel paket od Tvojih, pa sem te hotel presenetiti. Saj nisi več jezen, kajne?«

Vanja je držal v rokah pismo in gledal na rdečo knjižico, ki je ležala poleg paketov — bile so Prešernove Poezije. Vsi prisotni so molčali, kot da nočejo motiti tišine. Vanja je kot v sanjah odprl knjižico in prebral: »Največ sveta otrokom sliši Slave . . .«

Gledal je v dobre in poštene slovenske obraze, v obraze preprostih delavcev, ki so ohranili svoj jezik, ki jim je srce velelo, da pridejo praznovat božič k dvema osamljenima študentoma. Gledal je v oči skrbnih mater in delavnih očetov, ki so mu prišli nadomestovat družino. Ni mnogo mislil, ker v takih trenutkih ni mogoče misliti. Le enega se je zavedal: dokler ima še take sorojake, naj gre kamor koli po svetu, povsod bo kot doma.

Prijatelja sta se držala za roko, dočim so se drugi pomenkovali in obujati stare spomine iz domovine. Tako ganljivo je bilo gledati tiste borne papirnate jaslice, ki so v tej mali družbi predstavljale košček domovine . . .

Zunaj je padal sneg. Snežinke so se neprenehoma lovile, kot bi hotele s svojo belino prekriti ves svet: kanadski in slovenski.

NEVA

Božični sen

V snu je nežno zavel topli zvok,
Kdo ve, je bil to morda le spomin,
iz nizkih le hiš neutešeni jok,
ali sij zvezde vrh zasneženih planin?

S seboj je prinesel povest o dobroti,
prispel je od tam, kjer jelke rasto
in duh je hotel mu hiteti naproti,
da spomni se dni, ko je bilo lepo.

Trenutek le en je razsvetlil poljano,
da videla luč sem, da rojen je Bog.
A samo en hip — o, kaj je zdaj z mano:
nič več nisem srečni, veseli otrok!

Izgubil se v dalji srebrni je glas,
glas mame, glas doma, miru . .
Božični je glas bil in mamin obraz:
Zakaj si odšel tako hitro, čemu?

Neva Rudolf

Božični vzdihi brezdomca

Razmakni brezdomstva se grenkega zid,
zavesa železna izgini!
Da zopet bo plaval mi svobodno vid
po moji domači krajini!

Da zopet doma bomo skupaj kropili
k božičnemu prazniku kakor nekoč.
Da enkrat še skupaj lepo bi molili,
pri jaslicah božjih, na angelsko noč!

Kot zvezda božična nekoč je vodila
svete tri Kralje tja v Svet' Betlehem,
tako naj nas vodi, zdaj, zvezdica mila
tja v naše domove, k družinam v objem!

Doma pri družini živeti želim,
da skupaj bi praznikov se veselili.
Umreti se tudi doma ne bojim!
Saj spaval bi mirno v domači gomili!

Ivan Krivec

Primer Trsta in Gdanska

Naši narodni nasprotniki bi se radi poslužili kot strašila prispodobe Gdanska s Trstom. Trdijo namreč, da je primer enega in drugega mesta eden ter isti in da je usoda Gdanska memento onim, ki bi isto ali podobno hoteli napraviti s Trstom, to je utrditi njegov položaj svobodnega mesta.

Zato, ker so zahodni zavezniki uporno zastopali stališče, da je treba ohraniti položaj Svobodnega gdanskega področja, so dali povod za drugo svetovno vojno. In če bi zahodni zavezniki danes zastopali ali branili zamisel ostvaritve Svobodnega tržaškega ozemlja, bi pač nujno povzročili tretjo svetovno vojno. Usoda Evrope in usoda vsega sveta bi potemtakem zavisela od usode enega mesta . . .

Da gre v tem primeru ne samo za zlobno, ampak za naravnost zločinsko mešanje vzroka in posledice, pač ni težko dokazati. Da bi ta razlaga bila točna, bi moralo biti točno, da je zavezniška odločitev o svobodnem področju Gdanska naravnost zakrivila drugo svetovno vojno, enako kot bi morebitna tretja svetovna vojna — o kateri smo prepričani, da se ji moremo izogniti — zavisela samo o odločitvi zaveznikov o Trstu.

Niti v enem niti v drugem primeru pa stvar ni taka, kot bi jo hoteli prikazati.

Niti Gdansk niti Trst namreč nista povzročitelja, ampak sta samo žrtve stanja, ki so ga povzročili činilci izven njihovih delokrogov. To stanje ni in ne bi nastalo niti v Gdanskem niti v tržaški mestni sredini, ampak izključno in samo zaradi neumestnega vpletanja zahodnega soseda, v primeru Gdanska Nemčije in v primeru Trsta Italije. Tudi pravi prebivalci Gdanska niso nikdar želeli, da bi jim vladala Nemčija, enako kot pravi prebivalci Trsta niso nikdar želeli, da bi jim vladala Italija. Živeli so srečno, trgujoč s svojim neposrednim zaledjem, in nihče tudi v snu ni pomišljal, da bi jim branil uporabo nemškega odnosno italijanskega jezika, ki sta bila jezik trgovine in prometa. Pač pa so blaginjo Gdanska motila druga baltiška mesta, enako kakor tržaško blaginjo motijo druga jadranska mesta. Trgovina Gdanska za časa procvita Poljske je bila v polnem razvoju enako, kot je bila v polnem razmahu tržaška trgovina, dokler je Podonavje tvorilo gospodarsko in kulturno celoto. O narodnostnih trenjih dolgo ni bilo govora. Šele ko so nacionalizem uporabili kot orožje, je temu orožju podlegla blaginja Gdanska, enako kot bi moglo njemu podleči — in to prav hočejo grobarji tržaške bodočnosti — tudi blaginja Trsta.

Versajska pogodba je ustanovila svobodno področje Gdanska na površini približno dva tisoč kvadratnih kilometrov. To ozemlje je delila reka Visla na dve področji, področje A (»Grosses Verder«) in področje B (»Niederung und Hoehe«). Na skrajnem zahodu Gdanskega ozemlja je bil Zopot, kjer je bilo znano kopališče z igralnico, podobno Portorožu. Na skrajnem vzhodu so bila ribiška naselja, podobno kakor pri nas. Sam Gdansk je bil izredno slikovito mesto, vse dokler ga ni zadela nesreča. Toda kar proti lepoti Gdanska niso storili barbari, t. j. bombniki in podobno, so nasproti stari romantični lepoti Trsta zagrešili barbariči, ti lažni-kulturneži, ki so porušili stare tako značilne zgradbe in poskušali mestu dati čisto neosebnostno lice v obliki iznakaženega mesta.

Gdansk je podobno kot Trst imel svojo slovansko preteklost. In Nemci so, kakor Italijani iz Italije, prihajali, ker jih je privlačevala blaginja mesta, v katerem so mogli pridobiti velika bogastva. Trgovina z jantarjem je primamila že nemške viteze, ki so pričeli »trebiti pogane«. Borba proti slavo-poganstvu je tedaj enako kot danes borba proti slavo-komunizmu služila za pretvezo pri grabežu in plenitvi.

Toda mesto Gdansk se je še nadalje krčevito držalo svojih zvez s Poljsko. To se je najbolje dokazalo ob priliki tretje delitve Poljske, ko je bila pruska vojska od meščanstva ustavljena pred mestnimi vrati in bila prisiljena, da je skozi osem mesecev oblegala mesto, predno je strla njegov odpor.

Kasneje je Napoleon obnovil svobodo mesta, ki je obstojala za Poljske in trajala od leta 1455 do 1793. leta. Vojvoda Gdanska je postal maršal Lefèvre, mož znamenite Sardou-jeve »Madame Sans Gêne«. Ko pa je kasneje dunajski kongres l. 1815 mesto prisodil Pruski, trgovski svet v mestu ni znal skriti svojega ogorčenja.

Od tedaj je stara blaginja začela propadati. Gdanskih trgovskih karavan, ki so nekdaj prodirale do Volge in prinašale mestu ogromna bogastva, je bilo enkrat za vselej konec. To nam med drugim izpričujejo tudi Schopenhauerjeva pisma. Schopenhauer je bil namreč iz Gdanska in prav usoda tega mesta ga je navdahnila s pesimizmom, po katerem je v svojih delih zaslovel.

Zaman so ljudi poskušali zapeljevati z izgradnjo industrijskega področja in z izgradnjo vojaškega središča, v katerem je imel svoj sedež pruski prestolonaslednik.

To hiranje je za Gdansk trajalo dobrih sto let, Trst je pa propadal približno petindvajset let. Kaj čuda, če je v tem času nastala od zunaj uvožena nemška nacionalna zavest, kakor tista, ki so jo vnesli v Trst in vzdrževali s pristranskim klasicizmom srednješolske izobrazbe.

Podelitev položaja Svobodnega gdanskega ozemlja je kot danes za Trst pomenila povratek večstoletnega stanja in vzpostavitev najboljših izročil Gdanska, mi bi rekli tržaških izročil. Vzgojeni v izključno nemškem duhu se Gdančani niso takoj mogli znajti, vendar pa ni preteklo dosti časa in že so se pojavili znaki medsebojnega popuščanja z gdanske in poljske strani. Pariška konvencija leta 1920 in varšavska leta 1921 sta uredili odnose med Nemci in Poljaki. Že 15. novembra 1920 so se zavezniške sile odstranile in mesto je zadihalo v normalnem življenju. Tedaj se je pa vmešal nacionalizem. Poljski napisi, poštni urad za pošto s Poljsko, težnja z nemške strani, da vsili svoje državne uslužbence v Gdansku, predvsem pa prepoved prevoza vojaškega gradiva za Poljsko v vojni proti Sovjetski zvezi v trenutku, ko je sovjetski general Budjeni stal pred Varšavo, je dovedla stvari do tega, da je bila poljska vlada prisiljena izgraditi Gdynijo. Kljub vsemu temu pa je maja l. 1933 dr. Hermannu Rauschningu proti vsej gonji uspelo skleniti trgovsko pogodbo s Poljsko in s tem ustvariti podlago za mirno sodelovanje med Gdanskom in njegovim zaledjem. Gdanski spor je s tem prenehal. Toda kmalu potem je bil Rauschning kljub vsemu zalaganju socialistov, demokristjanov in indipendentistov prisiljen v novembru l. 1934 odstopiti. Maja leta 1935 so nacisti s terorizmom poskušali doseči dvotretjinsko večino. Toda kljub dovozu številnih volivcev iz Rajha (kot Italijani v Trstu), so dosegli le 57.3 odstotkov oddanih glasov. Opozicija iz Gdanska je pri Društvu narodov vložila protest proti tem volitvam in poročevalec je bil tedaj sedanji britanski zunanji minister, Anthony Eden. Društvo narodov se je pa pokazalo čisto neaktivno in nacizmu, ki je neizprosno preganjal svoje protivnike, je uspelo prevzeti oblast v mestu; da bi svoje protivnike spravil k molku, je nacizem ukinil celo ustavo. Od novembra l. 1934 je v Gdansku zavladala Gestapo. In od tega trenutka dalje je šla usoda svojo pot. Vrsta je prišla na Avstrijo, ki sta jo zapustili Anglija in Italija. Za njo je usoda zadela Čehoslovaško. Ko je podlegla Čehoslovaška, se je enako, kakor leto prej njena soseda, tudi Poljska spet znašla v objemu Nemčije. In tedaj so Nemci potegnili vprašanje Gdanska, da bi izzvali četrto delitev Poljske in s tem drugo svetovno vojno!

Ni torej — kakor bi italijanski nacionalisti hoteli dokazati — ustanovitev Svobodnega gdanskega ozemlja povzročila drugo svetovno vojno, ampak povzročila jo je nemška osvajalna politika, ki je izrabila primer Gdanska za začetek tiste divje in brezumne gonje, ki je dovedla do uničenja blagostanja Gdanska ter do delitve same Nemčije med vzhodne in zahodne nasprotnike.

Če hočejo torej Italijani potegniti nauk iz prispodobe Gdanska in Trsta, bi se ta prispodoba mogla opravičiti samo s posledicami, ki so nastale za Gdansk in za Nemčijo, vse to pa zaradi pobesnele nacionalistične politike, ki jo je vodila Nemčija. Te posledice bi se dale pa navezati na primer Trsta in Italije, če bi se Trst in Italija dala zavesti od nacionalističnih neumerjenosti z italijanske strani.

Primer Gdanska, ki je videl propast svoje blaginje, naj bo najzgovornejši opomin vsem onim, ki se nočejo zavedati svoje odgovornosti ter Trst tirajo v propast in nesrečo.

Nismo torej mi tisti, ki se moramo bati te prispodobe, ampak Italijani!

Na sveti večer

Pod goro gre dekletce mlado,
ko svet obhaja sveto noč,
spoznalo bi v potoku rado,
kaj višnja ji namenja moč.

Na valih lunin svit trepeče,
trepeče v deklici srce,
želeče pa in koprneče
očesci upre na dno vode.

In glej, iz dna valov pozdravi
jo znan, krasan in ljub obraz,
ki ji z nasmehom sladkim pravi,
da tu je njiju združbe čas.

K potoku vleče tudi mene,
Ko sveto noč proslavlja svet,
tam morda tema se razžene,
ki v njo neba je sklep odet.

Prinagnil bodem se nad vodo,
prisluškal, kaj bo val šumljal;
ne svoje, naroda usodo
v preročnih valih bom iskal.

Kdaj srečno moje bo domovje?
Rešitve njemu le še ni?
Kaj mi razkrilo boš, valovje?
Nadja srce se in — boji!

Simon Gregorčič

Otroške in mladinske risbe

Mnoge razstave otroških risb in slik, ki jih prirejajo v zadnjih časih v raznih mestih Evrope in Amerike, imajo namen seznaniti občinstvo z ustvarjanjem sodobne otroške umetnosti.

Zanimanje, ki ga vzbujajo te risbe med občinstvom, nam dokazuje, da je današnja doba pred novim pojmovanjem tovrstnih del, za katera je preteklost kazala malo ali skoro nič zanimanja.

Peter Pavlica III. b, Božično drevo

Človeku, ki je navajen gledati upodobljene predmete v perspektivi, se zdijo te otroške risbe zelo čudne, nerodne, da celo smešne. Toda vsakomur, ki se hoče poglobiti v njihovo vsebino, se odkrije čisto novi svet, poln naivnosti in nepotvorjene lepote, oni svet, ki na popolnoma primitiven način, ne glede na zunanjo obliko, razodeva globino otroške duše.

V risbi ali sliki otrok tako rekoč pripoveduje o vsem tem, kar vidi in ve, o vsem, kar in kakor se dogaja v njegovi okolici, o vseh občutkih in doživljajih, ki se neprestano porajajo v njegovi mladi duši.

Tako se otroku nudi prilika, da uveljavlja z risbami ali slikami, pa naj bodo te kakršne koli vsebine, vso svojo osebnost in se tako sprosti vseh spon imitiranja in fotografskega posnemanja.

Žalibog je med nami še mnogo ljudi, zlasti staršev, ki se ne morejo sprijazniti z mislijo, da je potrebno otroku nuditi možnost in popolno prostost, da zadosti svojemu ustvarjalnemu nagonu, ki je skoro vsakemu človeku dan od pamtiveka, katerega pa je doslej šolska vzgoja zanemarjala in ovirala s tem, da je primorala šolsko mladino risati ali slikati večinoma šablonsko pod učiteljevim nadzorstvom.

Veliko zaslugo za razvoj samostojne otroške umetnosti ima prof. Cizek, ki je že pred mnogimi leti ustanovil na Dunaju akademijo otroških risarjev ter ji z velikim naporom pripomogel do priznanja in mednarodnega slovesa. Velika Britanija in Amerika sta bili prvi državi, ki sta pokazali največ razumevanja za pomen te svojevrstne umetniške šole.

Današnja moderna šolska vzgoja stremi za tem, da tudi na polju upodabljajoče umetnosti vzbuja in goji otroško osebnost, ki lahko že v bližnji bodočnosti privede do popolnega razvoja umetniškega talenta.

Da je prizadevanje v tej smeri pravilno in utemeljeno, nam priča dejstvo, da je slovenska nižja srednja šola v Trstu letošnje leto dosegla v Torinu kot tekmovalka na mednarodni razstavi otroških risb velik uspeh z drugo nagrado in diplomo in tako pokazala svojo zrelost in smisel za sodobno mladinsko ustvarjanje.

Saša Rudolf III. b, Obrežje

Prof. A. CERNIGOJ

Sveti Miklavž je prišel...

Točno kakor je napovedal je prišel sv. Miklavž na povabilo Slovenskega dobrodelnega društva v Trstu v soboto 6. decembra t. l. v Avditorij ZVU, kjer je obiskal številno otročad slovenskih osnovni šol, ki se je tam zbrala kljub burji in mrazu v spremstvu svojih učiteljev in ravnateljev.

Mnoge skrbne mamice so hotele spremiti osebno svoje malčke na ta tradicionalni sestanek s patronom vse mladeži na svetu, ker so se bale, da bi ne divjanje burje, ki je tulila in rohnela okoli tržaških oglov, in kakršne ne pomnijo že desetletja, ne oviralo mladih in nadebudnih šolarčkov priti v osebni stik s starim darežljivim očakom in prejeti iz njegovih rok pripravljenih malih in velikih zavitkov.

Med otroki, ki so napolnili dvorano Avditorija do zadnjega kotička, je vladalo razumljivo veliko nestrpnega pričakovanja in hrepenenja, pa tudi nekoliko strahu, kajti med letom je bilo obilo prilik, ko niso bili starši povsem zadovoljni s svojimi otroki, in morda je kaj o tem le prišlo sv. Miklavžu na uho.

MIKLAVŽ GOVORI NAŠIM MALČKOM

Toda sv. Miklavž je star dobrotnik, ki rad odpušča poredním in neubogljivim otrokom, ker stalno upa, da se bodo otroci do prihodnjega njegovega prihoda vendarle poboljšali in postali bolj ubogljivi!

Zato so prve uvodne besede bleščečega, toda trudnega očaka, ki je pozdravil vse otročiče, razgnal strah in privabile radost v zaskrbljena srčeca. Veselja ni bilo ne konca in kraja, ko je vseh 384 zavitkov prešlo iz obilnih vreč, ki sta jih privlekla na oder dva hudomušna rogača med brzlanjem piščalk in rožljanjem verig, v roke mladih obdarovancev. Sv. Miklavž je poimensko poklical vse otroke in delil in delil, dva lepa angeljčka sta mu pomagala in istočasno krotila nebrzdana parkeljna, ki sta se celo začela kepati z najbolj pogumnimi v dvorani.

Pred prihodom sv. Miklavža je nastopil mladinski pevski zbor s Katinare, ki je odpel odlično in ubrano par narodnih pesmi in žel obilo priznanja.

Tudi otroški prizor »Otroci na vasi«, v izvedbi iste šole in s snežnim možem in pravim kepanjem na okusno pripravljenem zimskem pozorišču, izzval obilo smeha in val ploskanja.

Bil je to dan veselja naše slovenske mladeži, dan hvaležnosti toliko slovenskih mater, ko so videle srečne svoje malčke. Mlada očka in lica so žarela od zadovoljstva, ko so ugotovila v papirnatih vrečicah sveže in suho sadje, piškote, zvezke in svinčnike, krilca in hlačke, volneno prejo in kose volnenega blaga, majice, rokavice, dokolenke in druge potrebščine. Nekateri bi si želeli tudi pištol, samokresov in podobnega, toda sv. Miklavž ne mara orožja in streliva, saj ga je na zemlji preveč . . .

Vsa zahvala gre delovnemu odboru SDD v Trstu za pripravo tega največjega in najlepšega praznika naših otrok, predvsem njegovi požrtvovalni podpredsednici, za res uspelo prireditev tega od strani slovenskih osnovnošolskih otrok tako željno pričakovanega velikega dogodka.

Ne manjša zahvala gre vsem ostalim odbornicam, ki so se s tako požrtvovalnostjo prizadevale, da so omogočile tako lep praznik za naše najmanjše!

Prav posebna zahvala gre pa predvsem našim zavednim in požrtvovalnim dobrotnikom na Tržaškem, ki so omogočili po svojih močeh z večjim ali manjšim prispevkom bogato obdaritev naših potrebnih slovenskih šolarčkov in s tem dokazali, da še ni zamrla med nami socialna in narodna zavest, ki skrbno čuva kot punčico svojega očesa našo šolsko mladež, katera nam je porok za boljšo bodočnost našega trpečega naroda.

Našim malčkom pa priporočamo, da se pri vsem svojem delovanju doma in v šoli ravnajo po naukih, ki jim jih je tako dobrohotno delil v Avditoriju sv. Miklavž. Ubogajo naj ga, ker jim ne bo žal. Bliža se namreč božič in Jezušček bo prav gotovo poizvedoval, kako izpolnjujejo naši malčki Miklavževe nauke! Izpolnjevanje teh naukov bo razveselilo njihove starše in učitelje ter jim pri Jezuščku odprlo vrata do njegovega srca, kar se bo prav gotovo izkazalo tudi v obliki primerne obdaritve na sveti večer!

POLAŽENIK

(Nadaljevanje s 4. strani)

vanje s prazničnim kruhom ali sadeži, to so njih ostanki. Vsi običaji s polaženikom imajo še poganske primesi. Prvi obiskovalec na božič je nosilec magijskih moči, ki jih narod skuša izkoristiti za pomnožitev živali in obroditev setve. Običaji s polaženikom so nastali iz novoletne misli, iz verovanja na srečo prvega srečanja in na moč blagoslova, ki ima večinoma že krščanski značaj.

Pri Slovencih prihaja ob raznih dneh božičnega kroga, na Notranjskem ob Andrejevem, v Slovenskih goricah in v Halozah na Lucijino, v Halozah tudi na božično in novoletno jutro, v Slovenski Krajini na Stefanovo.

Da prihaja ob raznih dneh božičnega kroga, ne moti, ker spadajo vsi običaji po Martinovem že v ožji božični krog in ker moramo računati na koncu novembra že s pričetkom novega cerkvenega leta, kakor o božiču s pričetkom novega solarnega.

F. KOTNIK

KITAJSKA PRIPOVEDKA — Kupčija z biseri

Jin Li, trgovec z biseri, se je obrnil k svojemu prvemu služabniku, ki se je imenoval San Fu, in dejal: »Na zunanja vrata trka nekdo, pojdi in poglej kdo je!« San Fu je ubogal in se hitro vrnil: »Na vratih je prevzvišeni Ku, milostljivi gospod. Želi si ogledati nekaj biserov.«

Jin Li je še tajinstveno dostavil: »Ti veš, kaj ti je storiti?!«

»Da, milostljivi gospod!«

Minuto kasneje sta se Jin Li in Ku že obsipala s pokloni, pri tem pa skrbno pazila, kako bi drug drugega ukanila. San Fu je pripravil čaj. Nekaj časa sta oba trgovca srebala iz majhnih skodelic in govorila o stvareh, ki niso imele nobene zveze s kupčijo. Končno je dejal Ku: »Slišal sem, da imate nekaj biserov po devetindvajset karatov. Mogoče bi bil eden pripravno darilo za mojo najmlajšo hčerko.«

Jin Li je odprl predal v lakasti skrinjici in vzel iz njega skrbno zavit omot papirja, na katerem so bili naslikani znaki kitajske pisave.

»Devetindvajset karatov.« Uslužno je Jin Li izročil papirni zavitek kupcu in primaknil še tehtnico za tehtanje biserov. Svetloba v sobi je bila precej pomanjkljiva, vendar je bil Ku zadovoljen s tem, kar je videl. S strokovnjaškim pogledom je opazoval biser in ga vrtel med prsti sem in tja.

Nekdo je narahlo potrkal in San Fu je vstopil. »Oprostite, prevzvišeni Jin Li, ali bi se hoteli ponižati in spregovoriti s tretjim služabnikom nekaj besed; upira se storiti, kar sem mu ukazal!«

Jin Li se je obrnil k svojemu gostu: »Oprostite, dobri Ku, moram v kuhinjo za trenutek, da napravim red. Če vam biser ugaja, prosim, stehtajte ga na moji tehtnici. Takoj se vrnem!«

Ku je položil biserno kroglico na tehtnico in zastrmel nad kazalcem. Na ovojnem papirju so kitajski znaki govorili, da tehta biser devetindvajset karatov, tehtnica pa je kazala enaintrideset karatov in pol. Ceno biserov določajo v kvadratnem razmerju s težo. Po tehtnici bi biser veljal šest tisoč pet sto dolarjev, po znakih na ovojnem papirju pa samo šest tisoč. Ta kratki računski preudarek je zvitemu kupcu šinil skozi možgane, ko je biser zopet zavijal v ovojni papir in iskal denar po svojem širokem rokavu. V tem je že zopet vstopil Jin Li in Ku je hlastno pripomnil:

»Častivredni Jin Li, mislim, da tudi mene že pogrešajo v moji hiši. Devetindvajset karatov; to znaša, če se ne motim, šest tisoč hongkongskih dolarjev.«

Jin Li je vzel računalo in odgovoril: »Da, točno toliko.« Ku je odštel kup bankovcev na mizo in spravil biser v rokav. Z obilnim medsebojnim klanjanjem in sladkim nasmihanjem sta se trgovca poslovila.

Ni pa bilo niti smehljanja niti poklonov, ko je čez dva dni Ku zopet prestopil prag prodajalčeve hiše. Brez vsakršnega uvoda je Ku zagrmel: »Pasji sin, pri natančnejšem pregledu bisera sem z lahkoto ugotovil, da je biser zanikrno stvarstvo, poleg tega pa je še rdeče pobarvan!«

»Ali, dragi Ku«, je odvrnil Jin Li, »to je popolnoma nemogoče! Poznam vsak biser, ki ga imam v zalogi; motite se!«

Jin Li je vzel povečevalno steklo in motril biser nekaj trenutkov zelo pazljivo. »Velespoštovani Ku«, je dejal z mehkim glasom Jin Li, »to ni biser, ki sem vam ga prodal!«

»Tu je papir«, je zavpil Ku razdraženo, »z vašimi lastnimi potezami!«

Jin Li je narahlo pokimal in vzel omot, nato pa je nenadoma zagnal biser na tehtnico. »Tu poglejte«, je pojasnjeval, »biser, ki sem vam ga prodal, je tehtal devetindvajset karatov, ta je pa znatno težji.« Tlesnil je z dlanmi in San Fu se je prikazal na vratih.

»Koliko je tehtal biser, ki sem ga prodal uglednemu gospodu Ku?«

»Devetindvajset karatov, milostljivi gospod«, je odgovoril prvi služabnik.

Kaj je preostalo kupcu drugega, kakor globok poklon in nekaj oprostilnih izgovorov...

Ali že Laotse je dejal: »Za vsako zagonetko se najde na kak način primerna rešitev!« Čez nekaj časa sta postala Jin Li in Ku družabnika trgovine z biseri in oba sta bila soglasna, da je prvi služabnik vse preveč posvečen v kupčijske skrivnosti, zato sta ga na mestu odslovila.

Ubogi San Fu še danes rešuje svojo lastno zagonetko, ki pa je tako zelo preprosta: »Ko je hlapec izpolnil svojo dolžnost, lahko gre!« San Fu pa ni osamljen; v današnji revolucionarni poplavi hlapcev se mu pridružujejo tovariši na Poljskem, Češkem, Madžarskem, v Romuniji, Bolgariji, Albaniji in Jugoslaviji vsak dan in vsako noč.

Od morja do Triglava

Te dni je bila v Trstu dotiskana zanimiva narodopisna knjiga z naslovom *Od morja do Triglava*. Pisatelj prof. dr. Metod Turnšek nam v njej nakazuje pravo panoramo slovenskih ljudskih običajev od Istre preko Tržaškega in Goriškega do Benečije. Knjigo v veliki osmerki s 112 st. besedila krasi 24 str. lepih starinskih ilustracij ter 4 umetniške priloge primorskih slikarjev A. Sirka, A. Černigoja, L. Spacala in B. Groma.

S to knjigo nam je prikazano slovensko ljudsko izročilo, živahna duhovna in tvarna tvornost slovenskega primorskega ljudstva, dokaz visoke ljudske kulturne ravni, ki je docela vzporedna z osrednjo, matično slovensko domovino. Knjiga je dragocena pridobitev za narodopisno spoznavanje obrobnih slovenskih dežel in bo nepogrešljiva v sleherni družinski knjižnici. Prvi izvodi se že dobijo po knjigarnah v Trstu in Gorici.

Slovenci v borbi za obstoj

Protestiramo proti nedemokratični upravi na našem ozemlju!

Koordinacijski odbor za protestno zborovanje v Nabrežini proti izvajanju fašistične plemenske razlikovalne zakonodaje proti tržaškim Slovencem je sklical za nedeljo 21. decembra ob 12. uri v Nabrežini konferenco slovenskih občinskih svetovalcev iz občin Devin-Nabrežina, Zgonik, Repentabor, Dolina, Milje in Trst.

Slovensko narodno listo je zastopal njen nosilec, g. dr. Josip Agneletto. Naši izvoljeni občinski zastopniki so razpravljali o zadnjih nabrežinskih dogodkih in o spomenici na Varnostni svet OZN o narodnih zahtevah slovenskega naroda na Tržaškem.

Ob 14. uri je sledilo na Caharijevem borjaču (kajti zborovanje na nabrežinskem glavnem trgu je področni predsednik Palutan prepovedal!) napovedano ljudsko protestno zborovanje. Pred veliko množico so govorili nabrežinski župan g. Josip Terčon za Slovensko demokratsko zvezo, g. Srečko Colja za Osvobodilo fronto, g. Drago Legiša za Slovensko krščansko socialno zvezo in g. dr. Jože Skerk za Skupino neodvisnih Slovencev. Vse štiri govore so zborovalci sprejeli z burnim odobravanjem in z medklici ogorčenja in razočaranja nad najnovejšimi dogodki.

Nato so prečitali spomenico, ki so jo sestavili na opoldanskem sestanku občinski zastopniki in ki so jo zborovalci sprejeli z vzklikom značilne narodne vzajemnosti. Besedilo resolucije je naslednje:

VARNOSTNEMU SVETU O Z N
LAKE SUCCESS

Podpisani slovenski svetovalci občin Trst, Dolina, Milje, Repentabor, Zgonik, Devin-Nabrežina, zbrani na sestanku dne 21. decembra 1952 v Nabrežini z namenom, da kot izvoljeni ljudski zastopniki zavzamejo stališče do najnovejših Slovence ponižujočih ukrepov predsednika področja in poveljnika cone A zoper enakopravnost našega naroda in njegovega jezika na njegovih rodnih tleh, ugotavljajo:

Slovenci žive v teh krajih nepretrgoma že preko 13 stoletij in so v večini na pet šestinah ozemlja cone A.

Že v bivši avstro-ogrski monarhiji so si priborili pravico do varstva in negovanja svoje narodnosti, ki se je izražala v uporabi slovenščine v šolah, v državnih uradih, na sodiščih in na vseh področjih javnega življenja.

Ko je Italija leta 1918 zasedla te kraje, je italijanski guverner za Julijsko krajino s posebnim razglasom zagotovil v imenu Italije tukajšnjim Slovencem, da bodo še nadalje uživali popolno jezikovno in narodno enakopravnost.

Že kmalu za tem je Italija sicer jela gaziti svoje obljube, toda šele nasilni fašizem je vse pravice Slovencev do narodne enakopravnosti brutalno zatrl ter ponižal naš narod v manjvredno in brezpravno ljudstvo na lastni zemlji.

Posledica tega v zgodovini civilizirane Evrope dotlej brezprimernega zatiranja sodržavljanov druge narodnosti je bila, da se je sicer miroljubno slovensko ljudstvo postavilo v silobran proti fašističnemu nasilju z vsemi razpoložljivimi sredstvi, in to s tako odločnostjo, kakor je ni pokazal nobeden drugi tako maloštevilni narod. Njegovi sinovi so raje romali v koncentracijska taborišča, v ječe in celo na morišče, kakor da bi mirno prenašali tlačenje svojega narodnega in človeškega dostojanstva, ter končno v teku druge svetovne vojne množično zgrabili za orožje in v skupni borbi s svobodoljubnim človeštvom doprinesli žrtve, katerih obseg in težina daleč presegata žrtve velikega italijanskega naroda za časa njegovega narodnega preporoda ali Risorgimenta.

Druga svetovna vojna Slovencem sicer ni prinesla popolnega narodnega zedinjenja, vendar je tukajšnjemu slovenskemu ljudstvu bila v mirovni pogodbi in statutu Svobodnega tržaškega ozemlja zagotovljena vsaj popolna jezikovna enakopravnost, zajamčena s podpisi petih velesil in šestnajstih drugih držav. To pridobitev mu je potrdila tudi Organizacija združenih narodov, ki je razen tega dne 10. decembra 1948 v listini o pravicah človeka proglasila in uzakonila načelo o enakopravnosti narodov na vseh področjih javnega življenja.

V skladu z vsem tem se je Zavezniška vojaška uprava že 18. avgusta 1945 pred našim ljudstvom in mednarodno javnostjo obvezala (Razglas št. 6), da bo razveljavila na našem ozemlju vse protislovenske zakone in odredbe sramotne rasistične zakonodaje fašistične vladavine. To obvezo je Zavezniška vojaška uprava potrdila z Ukazom št. 1 od 16. septembra 1947.

Z ogorčenjem ugotavljamo, da zavezniki v teku sedem let, od kar upravljajo naše kraje, niso še izpolnili dane besede. Kot preostanek nasilnega vladanja fašistične Italije, nad katerim se je zgražal ves demokratični svet, se na tem področju med drugim še vedno izvajajo:

1) Kraljevi dekret od 15. oktobra 1925 št. 1796, s katerim je bila slovenščina pregnana iz sodišč.

2) Člen 137 kazenskega in člen 122 civilnega postopka, s katerim se slovenski domačin kaznuje z občutnimi kaznimi, če spregovori v obrambo svoje pravice pred sodnikom v svojem jeziku. Izvaja se tudi podla določba, ki grozi sodnikom s suspenzijo od službe, če bi se drznili ziniti s slovenskimi strankami slovensko besedo.

3) Kakor dokazujejo zadnji žalostni dogodki, smatra poveljnik področja, general Winterton, za veljavnega tudi kraljevi zakonski odlok od 29. marca 1923, št. 800, ki ga je podpisal Mussolini, s katerim so bila prepovedanan slovenska krajevna imena, da bi se popolnoma slovenskim naseljem vtisnilo italijansko lice in tako popačil narodnostni značaj naše domačije.

4) Zborovanje ugotavlja, da je gledanje conskega poveljnika povsem neutemeljeno že zaradi tega, ker je v navzkrižju z določbami člena 15. mirovne pogodbe z Italijo, s katerimi so bili preklicani vsi rasistični in diskriminacijski zakoni fašističnega režima.

Slovenci vidijo še posebno težko krivico v tem, da je conski poveljnik, ki po imenovanem Ukazu št. 1 izvaja tu zakonodajno oblast, izvajal kot funkcionar Velike Britanije in Združenih držav Amerike gornji fašistični zakon prav na slovenski obali ob meji Italije in tako pred vsem svetom podprl težnje italijanskega imperializma, ki se prav zdaj z vsemi sredstvi trudi, da bi Slovencem iztrgal ta košček rodne grude, kar najočitneje dokazujejo protipostavni sklepi londonske konference in prihod rimskih funkcionarjev v naše kraje.

Podpisani slovenski svetovalci izjavljajo, da je naše ljudstvo neprestanega kršenja uradno sprejetih obvez in pristranskega upravljanja naših krajev docela naveličano ter zahtevajo v interesu javnega reda in mirnega sožitja na tem področju, da Zavezniška vojaška uprava v smislu demokratičnih političnih določb mirovne pogodbe z Italijo:

1) prekliče izvajanje vseh zakonov, izdanih od fašizma v svrho raznarodovanja in uničenja Slovencev;

2) začne končno izvajati mednarodno priznano enakopravnost med Slovenci in Italijani v vsej upravi področja z uvedbo slovenščine kot uradnega jezika in nameščenjem Slovencev v vseh javnih službah.

Nepristranost, poštenje, spoštovanje dane besede in pogodb so bili povsod in v vseh časih edini moralni temelji, na katerih lahko sloni človeška družba in sožitje med posamezniki in narodi. Ta načela naj veljajo tudi za Svobodno tržaško ozemlje.

S spoštovanjem

(Slede podpisi slovenskih občinskih svetovalcev iz občin Trst, Dolina, Milje, Repentabor, Zgonik in Devin-Nabrežina.)

Nabrežina, dne 21. dec. 1952.

SESLJAN

General Winterton je odredil, da moramo sneti napis »Sesljan«, in da moramo postaviti napis »Sistiana«.

„Mi obžalujemo generala Wintertona. To je namreč odredil, ker se morajo uveljaviti fašistični predpisi o krajevnih imenih! . . . Fašistični predpisi so pa prepovedovali slovenske napise celo na nagrobnih spomenikih.

Da so tedanji Italijani te in druge podobne predpise sploh izdali in da so kazili naša narodna imena, je to zanje pečat sramote, ki jih žigosa pred sodbo zgodovine. Če so pa današnji Italijani od zaveznškega generala Wintertona izsilili izvršitev teh predpisov, je pač dokaz, da se še ne zavedajo, kolikšno sramoto oni prte s tem svojemu imenu. Njihovo pomanjkanje etične zavesti in čuta dostojnosti gre tako daleč, da ne uvidijo, kakšno sprčevalo je to za ljudi, ki se smatrajo za sposobne, da bi vladali nad našimi kraji in ljudmi!

Vendar pa poleg pisanih obstoje tudi nepisani zakoni. Fašizem in italijansko besnilo moreta zanikavati našo stvarnost, toda kljub temu ona obstoji, je jasna kot beli dan in večna. Saj je nekoč tudi tebski tiran Kreon mogel prepovedati pokopavanje mrtvih nasprotnikov ter obsoditi Antigono na smrt. Zaradi tega mu je poginil sin. Toda hrabri in požrtvovalni Antigoni je nastopil kot vestnik Sofoklej in njegov izrek o zmagi zakona ljubezni nad zakonom sovraštva in mržnje velja tudi za naš primer. Kajti če branimo naš Sesljan, branimo s tem našo preteklost in svojo bodočnost poslušamo glas onih, ki so bili pred nami ter napovedujemo bodočnost onih, ki bodo prišli za nami. Italijani so pa kot brezobzirni tlačitelji, kot sluge nasilja, prisvojevalci tujega in gazitelji svobode pred licem vse Evrope dokazali, da ne zaslužijo ne spoštovanja in ne usmiljenja, ker ne znajo spoštovati niti najosnovnejših pravic drugih narodov.

V Štivanu, Sesljanu, Devinu in Nabrežini smo mi doma.

In spoštovanje svetosti praga in ognjišča je eno izmed temeljnih načel ne samo našega, ampak tudi rimskega prava.

Senator John Kennedy v Trstu

Pretekli teden je bil v Trstu kot gost italijanskih iredentistov in župana Bartolija ameriški senator John Kennedy.

V sredo popoldne je pripeljal senatorja Kennedyja v Trst z mirnskega letališča tržaški župan. Senator Kennedy je bil ves čas svojega bivanja v Trstu, vsega skupaj 20 ur, v krogu svojih iredentističnih prijateljih. Po poročilih ni sploh z nobenim drugim prišel v stik! Baje je izjavil, da je iredentistična pohlepnost po Trstu upravičena.

Senator Kennedy je mlad mož, ima komaj 28 let, zato, ko bo imel več življenjske izkušnje, posebno z italijanskimi iredentisti, bo svoje mišljenje prav gotovo spremenil.

Da bo slišal tudi drugo plat zvona, mu je poslal dr. Josip Agneletto zadnjo spomenico o STO-ju, ki so jo skupine za neodvisnost poslale vsem podpisnicam mirovne pogodbe, kot zabavno čtivo na poti v Ameriko.

Slovenske šole

Glede slovenskih šol in njihovega položaja po dejanski ukinitvi šolskega nadzorništva je imel v zadnjih dneh dr. Josip Agneletto, obč. svetovalec SNL v tržaškem mestnem svetu, več razgovorov z novim predstavnikom Prosvetnega urada, g. prof. Fadda, in mu je razložil nujnost samostojne slovenske šolske uprave.

Važna šolska vest

Letošnje šolsko leto bo razdeljeno na polletja in ne na tromesečja.

Prvo polletje se konča 10. februarja. Tedaj dobijo učenci spričevala.

Na industrijski strokovni šoli, na nižji srednji šoli in na trgovski akademiji bodo razredniki pred božičnimi počitnicami vpisali v dijaške knjižice one predmete, v katerih učenci slabo odgovarjajo. Starši naj si ogledajo dijaške knjižice!

Priporočamo tudi staršem, naj se oglasijo po praznikih v šoli, kjer dobijo podrobnejša pojasnila.

POROKA

20. decembra sta se poročila g. prof. Egon Floridan, podžupan v Nabrežini, in gdč. Anica Bavdaž.

Mlademu paru želimo obilo sreče v zakonskem življenju!

NARODNOSTNA ČRTA

Prav v času, ko se tržaška publika zabava ob nežnih zvokih Cimarosejeve opere »Il Maestro di Cappella«, intonira današnji šef italijanskega vladinega orkestra, vojni minister Pacciardi, svojo staro melodijo o Trstu. Velika prednost je, če ima nekdo jasne misli, in italijanski minister očitno ve, kaj hoče in kaj mu je reči. Tako smo tudi mi spoznali modulacijo o italijanski zahtevi po narodnostni črti na Tržaškem.

Kaj pa pomeni narodnostna črta? Po vsej priliki črto, ki deli področje ene od področja druge narodnosti. In ta narodnostna črta naj bi po Pacciardiju bila meja med Italijo in Jugoslavijo. Mirovna pogodba in njene določbe o svobodni tržaški državi bi morale pasti v koš, namesto njih bi pa moralo zmagati geslo: Slovenci Jugoslaviji in Italijani Italiji. Vse to pa seveda ne glede na vprašanje, če želi dotično prebivalstvo priti pod Italijo ali Jugoslavijo. Ko mečejo v smeti mirovne pogodbe, zakaj bi ne pometali v smeti tudi Wilsonova načela, Atlantsko listino in tem slično ropotijo?

Toda zakaj naj bi ne bilo tako, kakor hoče g. Pacciardi? Področje A Svobodnega tržaškega ozemlja sestoji iz šestih občin. Med temi so štiri trdno v slovenskih rokah, in sicer Nabrežina-Devin, Zgonik, Repentabor in Dolina. Od teh je samo Dolina južno od Trsta, ostale tri so pa med Trsto in Tržičem; zavzemajo torej prostor, ki leži med ustjem Soče in Sv. Križem in s tem našo čez tisočletno obalo ter izhod Slovenije na Jadran. Te štiri občine pa glede na obseg zajemajo vsaj pet šestin površine področja A Svobodnega tržaškega ozemlja.

Kar se pa področja B tiče, je stvar nekoliko težja, ker bi bilo treba vedeti, kakšno je zdaj tamošnje narodnostno stanje. Iz Istre je odšla cela vrsta beguncev, prebivalstvo, ki je ostalo doma, pa danes verjetno ni za Italijo.

Seveda bodo Italijani naglaševali, da bi v Istri morali priti do glasu vsi oni, ki so v zadnjih letih iz Istre pobegnili. Če pa bi v Istri bilo potrebno povrniti stvari v prejšnje stanje, če bi v Istri bilo potrebno izključiti od glasovanja vse tiste, ki so prišli tjakaj naknadno, ter potrditi glasovalno pravico starega prebivalstva, zakaj bi se potem isti postopek ne izvršil tudi v Trstu ter bi se ne brisali iz volilnih seznamov vsi istrski in drugi prišleki, in zakaj ne bi priznali volilne pravice tudi vsem onim rojenim Tržačanom, ki jim je bilo italijansko državljanstvo odvzeto?

Doživeli bi tako, da bi v tržaškem mestu glasovi za priključitev k Italiji prišli v manjšino! Pacciardijevo besedičenje bi tako ostalo brez stvarne podlage, kajti dvomljiv plebiscit v Istri bi imel za posledico dvomljiv plebiscit v Trstu.

Toda primimo Pacciardija za besedo in poglejmo, kako bi na zemljevidu izgledala njegova narodnostna črta. Bila bi pretrgana od Tržiča do Sv. Križa in začela bi šele tik pred Trstom, da bi končala pri Žavljah. In pričela bi spet pri Kopru . . . Ali pa je taka razmejitev prav tisto, kar želi g. Pacciardi? Verjetno tega on noče. Če pa tega noče, zakaj se sploh skliceuje na pojem neke narodnostne črte, ki je v drugačni obliki samo v domišljiji italijanskih iredentistov?

Prav te dni se italijanska vlada bavi z mislijo, da razpiše posojilo, ker so njeni mesečni izdatki za 42 milijard večji kot njeni dohodki. Znaten del tega izdatka gre, kakor Italijani tožijo, za finansiranje Trsta in za podpiranje istrskih beguncev.

Ali ne bi mar bilo bolje, spremeniti in popraviti svoje stališče ter gledati na to, da se vsaj s te strani italijanskemu gospodarstvu prihranijo nepotrebni stroški? Zato seveda ne bi bila potrebna oblika formalnega odrekanja, ampak bi zadoščalo že zmanjšanje italijanskega vpletanja in dopuščanje one samostojnosti Tržačanom, ki odgovarja duhu mirovne pogodbe. Naravno je, da bi bilo v ta namen potrebno znatno skrčenje števila uradništva, znatno skrčenje dotacij onih listov, ki kakor »Giornale di Trieste« že skozi leta polnijo stolpce z nesmiselnimi dokazovanji, s katerimi nam dajejo pobude za naše temeljite odgovore. Brez dvoma bi nastopilo tarnanje pa tudi škripanje z zobmi! Zato bi se pa oddahnila i Trst i Italija, ker bi bila osvobojena teh neznosnih gobezdačev, mi vsi bi pa mogli začeti z resnim delom na gospodarskem dvigu Trsta.

In narodnostna črta? Če g. Pacciardi že prav hoče, da bi bila ostvarjena tako, kakor v resnici poteka, in ne kakor bi jo on hotel potegniti, tedaj bi to sploh ne bila narodnostna črta! Naj samo pogleda zemljevid in naj se zave nesmisla, ki ga je izgovoril. Daleč smo od tega, da bi se čudili italijanskemu ministru in zastopniku italijanske vlade ter s tem personifikaciji italijanske kulture. Današnje vzdušje je pač varljivo tudi za resne opazovalce . . .

Tržaški proces

Vsako leto decembra se Tržačani spominjamo zloglasnega »tržaškega procesa«, iz leta 1941, ki ga je fašistična justica uprizorila proti cvetu slovenskega življa na Primorskem, da bi poskušala pred svetom opravičiti zločinski neizzvani italijanski napad na Jugoslavijo.

Prelita mučeniška kri na smrt obsojenih in medvojno trpljenje preživelih njihovih tovarišev, razpršenih po raznih italijanskih kaznilnicah, sta bistveno pripomogla k osvoboditvi večjega dela primorskih Slovencev izpod italijanskega jarma.

Vendar je bila Tržačanom in Goričanom namenjena nova zla usoda: Goričanom v »demokratični« Italiji, kjer jih demokrščanski režim prav tako zatira kot fašistični in jih vrhu tega še zasmehovalno izziva, češ naj bodo zadovoljni, ker so deležni blagodati italijanske »demokracije«; Tržačanom pa se nikakor nočejo odpreti vrata v svet zahodnega demokratičnega reda, za katerega so se kot en mož borili v drugi svetovni vojni ob boku svojih velikih zaveznikov, čeprav bi morali biti deležni vsaj blagovesti Listine o človečanskih pravicah, saj živijo pod zaupno upravo OZN!

Kljub vsemu pa tržaški Slovenci in Slovenci pod Italijo neomajno vztrajajo v borbi za svoje gažene najosnovnejše človečanske pravice vprav spominjajoč se na delež krvi in trpljenja mučenikov s »tržaškega procesa«.

Padlim slava, preživelim pa naša večna hvaležnost!

Tržačani in okoličani!

»Miniaturni teater - Modra ptica« vas po svojih nedavnih uspehih v Trstu in Nabrežini vabi na

NOVOLETNO PREDSTAVO,

ki bo v soboto 3. januarja 1953 ob 20.30 v Avditoriju ZVU.

Na sporedu so nove žive slike, groteske, veseli zbori, pevski in baletni nastopi.

Vstopnice so na prodaj na običajnih mestih, med drugimi tudi v pisarni SPM v Machiavellijevi ul. št. 22, tel. 62-75.

T. Akinfjeva, Španski ples

Štefanovanje

A. K. »Jadran« vabi na *ŠTEFANOVANJE*, ki bo 26. decembra 1952 v Trstu v veliki dvorani v središču mesta. Začetek ob 21. uri. Dvorana zakurjena. Vstopnice (dame 400, gospodje 500 lir) dobite v središču mesta v knjigarnah Fortunat in Stoka; v Rojanu v trgovini Gec; v Barkovljah v mirodilnici Scheimer; pri Svetem Jakobu v trgovini Marc; pri Svetem Ivanu v tobakarni Prosen; na Opčinah v trgovini Podobnik; v Nabrežini v trgovini Kosmina; v Sesljanu v knjigarni Sorli ter v Gorici v kavarni Bratuž.

GOSPODARSTVO

PAZIMO NA PŠENICO!

Zaradi slabega, deževnega vremena je bila skoro vsa pšenica letos posejana bolj pozno.

Zato vidimo, da je zdaj komaj izrastla. Imamo pa že mrzlo vreme in obeta se nam zgodnja zima in led. Mlade, nežne rastlinice pšenice bi v tem primeru hudo trpele s posledico manjšega pridelka, če ne bomo pravilno ravnali. Da nežne rastlinice pšenice okrepimo, moramo trositi na površino po 500-700 gr na 100 kvadr. metrov apnenega nitrata ali čilskega solitra ali amonjevega nitrata. Najboljši je prvi. To bomo ponavljali v presledkih 20-25 dni do pomladi, ko začne pšenica rasti in delati člene — kolena. Prvič bomo gnojili, ko pšenica doraste na tri liste, ali tudi prej, če nastopi led.

SMOLIKAVOST

Ta bolezen napada vse koščičasto sadje kakor: breskve, češplje, češnje in marelice. Imenujemo jo tudi rak. Pojavlja se najbolj ob meglenem, deževno-toplem vremenu, kakršno smo ga imeli letos.

Na drevesu, posebno na enoletnih mladikah opazimo izpuščanje nekake temnorujave trdikaste tekočine. Ti izpuščaji so za drevo lahko smrtonosni, ker se hranijo z življenjskim sokom drevesa samega. Bolezen napada najraje drevesa, ki so bolj zanemarjena, kar se tiče negovanja in gnojenja, to je, ki so šibka.

Zadnjič smo pisali, da proti tej bolezni škropimo z brozgo 2 odst, modre galice in apna. Se boljše sredstvo pa je preparat »PERENOX«. Ta vsebuje 50 odst. bakra (namesto približno 25 odst., ki ga vsebuje modra galica) in razne prilepljive snovi. Zato ga zadostuje le 500 gr na 100 l vode in nič drugega. Za škropljenje uporabimo manj take brozge, ker se, kakor rečeno, bolj prime debla. Kakor smo že zadnjič pisali, je letos nujno potrebno škropiti že zdaj v prvič. Upamo pa, da so to vsi opravili. Pri drugem, februarskem škropljenju bomo lahko »PERENOX« mešali z belim oljem, imenovanim »Albolineum«. Zmes bomo pripravili s 600-700 gr »Perenoxa«, 4 kg »Albolinea« in 100 l vode. Albolineum uniči jajčjo zalego uši na drevesih in si tako prihranimo mnogo dela pozneje v poletju z uničenjem uši samih.

Božična sv. maša za Slovence v Trstu

Letos bomo tudi mi kot vsi narodi po širnem svetu v svojem jeziku in s svojo pesmijo proslavili angelsko noč rojstva Gospodovega.

Kdo naj bi manjkal? Kdo ne bo prišel pogledat zbor naših otrok, ki bodo z lučkami v rokah in z angelskim petjem nesli novorojeno Dete in ga v jaslice položili? Takega prizora slovenski verniki v Trstu gotovo niso še videli.

Pripravlja se z navdušenjem cerkveni pevski zbor; pa tudi vsi skupaj bomo zapeli par božičnih, kot jih v Trstu še nismo.

Upamo, da ne bo nobenega Slovenca, vsaj v bližini Sv. Jakoba, ki bi ne prišel na sveti večer k tako izredni slovesnosti.

Vsak naj povabi tudi svoje drage, znance in prijatelje. Gospodinje, podvizajte z delom na sv. večer, da bodo lahko vsi točno ob 9. uri že v cerkvi sv. Jakoba, ker začetek slovesnosti se torej začne točno!

TRADICIONALNO ŠILVESTROVANJE V PROSTORIH SDZ V ULICI MACHIAVELLI 22-II SE LETOS NE MORE VRŠITI, KER NE BODO DELA ZA OBNOVO PROSTOROV ZARADI VLAŽNEGA VREMENA PRAVOČASNO KONČANA.

Odgovorni urednik: *dr. Janko Jež*
Tiska:
tiskarna »Adria«, d. d. v Trstu

ZDRAVNIK
Dr. FRANJO DELAK
v TRSTU
sprejema od 15. - 17. ure
v ulici Commerciale št. 10-II
Pokličite tel. št. 31813

PRIMARIJ
Dr. JOSIP VRTOVEC
ordinira za notranje in živčne bolezni — elektroterapija — v Gorici, ul. Vittorio Veneto 13 od 14. do 17. ure. - Tel. 3247

PRIDEN DELAVEC s precejšnjo vsoto denarja in s hišo bi rad spoznal na Primorskem, v svrho ženitve, dekle v starosti od 22 do 27 let. — Ponudbe poslati na upravo lista.

+

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki so na kakršen koli način počastili spomin dragega

Josipa Tence-ja

Posebna zahvala čč. gg. župnikoma iz Nabrežine in Sv. Križa, stanovskim tovarišem ACEGAT-a, darovalcem cvetja ter sorodnikom in prijateljem, ki so nam stali ob strani v tej težki uri.

Nabrežina - Sv. Križ, dne 15. 12. 1952.

ŽALUJOČI OSTALI

Vesele božične praznike in srečno novo leto želijo svojim odjemalcem, gostom in prijateljem:

1953 1 JANUAR

JANKO KLAVORA iz Avstralije želi vesel božič in srečno novo leto materi bratu in sestram v Cezsoči pri Bovcu ter prav tako vsem prijateljem in znancem v Trstu in Gorici

Štrajn Avguštin
JESTVINE IN PEKARNA
DOLINA

Emporio Barriera
S.RAJCE
PLETENINE
NOGAVICE
MOŠKO IN ŽENSKO PERILO
PLATNO BRISAČE TKANINE
NA SPLOŠNO IN PODLOGE
Trst, via Oriani 7

Ne izgubljajte časa po nepotrebnem!
Agencija Celeritas
TRST, ul. Torrebianca 29, tel. 6478
Vam v najkrajšem času oskrbi vsakovrstne uradne listine, potne liste, vizume, anagrafske izvlečke, prevode v in iz tujih jezikov, overovljenje uradnih aktov
Vse v najkrajšem času in za nizek honorar
Se priporočamo!

PEKARNA IN SLAŠČIČARNA
želi svojim cenjenim odjemalcem vesele božične praznike in srečno novo leto
Trošt
TRST - ULICA GINNASTICA

TRGOVINA JESTVIN
JOSIP ŠKABAR
NARODNA ULICA OPČINE

Kam na dobro kosilo in prigrizek?
BUFFET IN PIVNICO PINO
TRST - Piazza Libertà 4 (blizu železniške postaje)
Dobra domača kuhinja, izvrstna istrska in italijanska vina ter kraški teran in pršut
CENE ZMERNE - HRANA SVEŽA

PEKARNA IN TRGOVINA JESTVIN
Žora Čok
OPČINE Narodna ulica

Kramar Josip
KROJAČ
Narodna ulica 61 OPČINE

PEKARNA IN PRODAJA KRUHA
EGIŠA MIRKO
SESLJAN

URARNA UL. ROMA 19 ZLATARNA
VELIKA IZBIRA, PO ZARES KONKURENČNIH CENAH! LASTNA DELAVNICA. KUPIM IN ZAMENJAM ZLATO, SREBRO IN DRAGULJE.

MEHANIČNA DELAVNICA
IN TRGOVINA RADIO - APARATOV ŠIVALNIH STROJEV - DVOKOLES ITD.
Tvrdka KNEZ WALTER
TEL. 22-523 NABREŽINA

Di Sciascio Angelo
JESTVINE - SADJE - ZELENJAVA
OPČINE 45

Vsakovrstno pohištvo:
SPALNICE, JEDILNICE, KUHINJE ITD. - PO NAROČILU IZVRSI VSAKO DELO. - POROSTVO ZA DOBER NAKUP. - TOVARNISKE CENE. - DELO SOLIDNO. - DOMAČA TVRDKA.
Tovarna pohištva
Tel. 32
PRINČIČ
KRMIN
Cormons prov. Gorica

URARNA IN ZLATARNA
Mikolj
TRST - Campo S. Giacomo 3

Restavracija „Postaja"
ZIDARIČ VALERIJA poroč. ČERMELJ
Nabrežina

SLOVENSKE POTNIŠKE AGENCIJE
TRANSMUNDIAL
OSKRBIJO:
vozne karte za ladje in avione, denarna nakazila in pakete, prevode, emigracijo itd.
Pišite ali nas obiščite,
govorimo slovensko - Se priporočamo
AGENCIJE:
Genova - ITALIJA, Via Balbi 38
Caracas - VENEZUELA, Pasaje Capitolio 16
Toronto - KANADA, 258 College St.
Montreal - KANADA, 2098 St. Catherine St. West

JAZBEC ALBERT
PEKARNA
NABREŽINA 98

Kinematograf PROSVETNI DOM
Nabrežina

KROJAČNICA
Jazbec Bernard
Nabrežina 173

Mizarji kmetovalci podjetniki!
Deske smrekove, macesnove in trdih lesov, trame in parkete nudi najugodneje
CALEA
TEL. 90441
TRST
Viale Sonnino, 24

Vesele božične praznike in srečno novo leto želi svojim odjemalcem in prijateljem
Poljšak
TRGOVINA JESTVIN
TRST, GRETA ZGORNJA 275

Velika izbira vseh vrst kuhalnikov in štedilnikov na plin, tekoči plin, elektriko, les in premog, najboljših znamk - Električne hladilnice in hladilnice na led - Najlepši darilni predmeti, servisi iz porcelana, umetniške keramike, stekla in kristali
Prvovrstni posrebreni pribor in z nerjavečega jekla - Vse za gostilne, bare, dom in kuhinjo
pri tvrdki
KERŽE
Plačilne olajšave
TRST - Trg Sv. Ivana 1
(Piazza S. Giovanni) - Tel. 50-19

Odlični dežni plašči, ki po eleganci modelov in kakovosti blaga ter solidnosti izdelave odgovarjajo vsaki zahtevi tako glede barve kot odpornosti
V tem je razlog, zakaj morete v naši zalogi najti bogato izbiro vseh vrst in barv izvirnih LODNOV in POVRŠNIKOV za moške in ženske po cenah, ki so resnično zmerne

Dežni plašči iz čistega mako za moške	7.800 lir
Dežni plašči iz svile za ženske in moške	12.500 lir
Dvolični dežni plašči za ženske v solidnih barvah	13.800 lir
Plašči za ženske iz čiste volne	15.000 lir
Dežni plašči iz posebnega nylona	16.500 lir

Plašči lodni in površniki najboljših vrst z bogato izbiro vzorcev
Magazzini del Corso
TRST, KORZO 1

PANGOS BERNARD
ZALOGA DRV
NABREŽINA

TRGOVINA JESTVIN
Gruden Josip
DEVIN

Vesele božične praznike in srečno novo leto želijo svojim odjemalcem, gostom in prijateljem:

1953 1 JANUAR

TRGOVINA S HIŠNIM PRIBOROM
Spetič Valerija
TRST - Sv. Ana 33

VELETRGOVINA Z MOKO IN ŽITARICAMI
PRIMC FRANC
TRST - LARGO PAMFILI 1

KROJAČNICA
PETELIN VIKTOR
Nabrežina 145

A. ŠIRCA IN SINOVI
JESTVINE IN PEKARNA
TRST - Sv. Ana 33

BUFET pri Jožkotu
TOČIJO SE PRISTNA DOMAČA, ISTRSKA IN BRIŠKA VINA IN KRAŠKI TERAN
TRST - Ul. Ghega št. 3

URLANI EDVARD
SEMENA IN KMETIJSKE POTREBŠČINE
TRST - ULICA MILANO 18

Marc Ignac
JESTVINE
TRST - Ul. S. Marco 10

VELETRGOVINA Z DEŽELNIMI PRIDELKI
VATOVEC JAKOB NASL.
TRST, UL. TORREBIANCA 19

KROJAČNICA
ODLIKOVANA NA MILANSKI RAZSTAVI
Leopold Podgornik
TRST - ULICA ORIANI 9-II
pošči svoji cenjeni klijenteli vesel božič in srečno novo leto
Sporoča, da ima na zalogi blago za moške in ženske najboljših vrst in po nižjih cenah

ČE HOČETE BITI DOBRO POSTREŽENI KUPITE PRI STARI ZNANI TVRDKI
Jakob Perhauc
TRST - Ulica Xydias 6 - Tel. 96-332
TRGOVINA Z LIKERJI, ŽGANJEM IN SIRUPI, POSEBNOST KREMA MARSALA, JAJČNI BRANDY, SLIVOVKA IN TROPINOVEC

ČANDEK MARTIN
SLAŠČIČARNA IN PEKARNA
TRST - Via Giulia 39

BAUČER ANGEL
KROJAČNICA
TRST - Viale XX Settembre 22 - Tel. 96-796

TRGOVINA S PODLOGAMI
A. Pertot
TRST, UL. GINNASTICA 22

LESNA TRGOVINA
CALEA
TRST - VIALE SONNINO 24 - TEL. 90-441

TRGOVINA ČEVLJEV
VELIKA ZALOGA MOŠKIH ŽENSKIH - OTROŠKIH ČEVLJEV IZ NAJBOLJŠIH TOVARN
Donda
TRST - Largo Barriera Vecchia 5

Bar Cellini
TRST - ULICA CELLINI
Lastnika: Lisiani in Benco

PEKARNA IN SLAŠČIČARNA
FLAJBAN M.
TRST - UL. CARDUCCI 14

Vesel božič
SLOVENSKA MODNA TRGOVINA
TVRDKA UDOVIČ
TRST
Trg. Ponterosso 5 - Ul. Mazzini 44
in srečno novo leto

Kalin Alojz
SADJE IN ZELENJAVA
OPČINE

TVRDKA PETER UDOVIČ
Želi svojim odjemalcem vesele božične praznike in srečno novo leto!
VELETRGOVINA Z VRVMI
MORSKO TRAVO
ŽIMO IN SLIČNO
TRST - ULICA MILANO 29 - TEL. 23-828

Magazzini del Corso
Vesele božične praznike in srečno novo leto 1953
TRST - CORSO 1
GALLERIA PROTTI

TRGOVINA ŽELEZNINE
BRATA TERČON
NABREŽINA

Trgovina z jestvinami
GREGORIČ MARIJ
Trst, ul. Correbianca 41

TRGOVINA ČEVLJEV
Trevisani
TRST - Ul. Vasari št. 10